

R. Simon

(1)

והמתכוין לכתוב חיוב וכו' בני נמצא נמשא: הברכה אות אחת בארץ וכו'. סם נמשנה המונה למעלה: כתבן בשני כותלי ווית או בשני רפי פנקס ונהנין זה עם זה חיוב נמשנה המונה למטה:
יב לקח גי'ל וכו' וכו' וכו'. בגמרא ל"ר חמי ככח אות אחת בעברה ואת אחת נמצא מייד כתיבה היא אלא שמתקשרת קרינה והקשו והא לון מן על שני כותלי הבית על שני דפי הפנקס ואין נהנין זה עם זה פטור ומילתו המם מתוקר מפשה דקרינה סלל סלל מתוקר מפשה דקרינה. וי"ל פירשו דעת רבינו שא"י כל האותיות הם נצמזמז המגלגל אחת יכול לקרין כלל קרינה שהרי הגי'ל וכו' וכו' כי דבר הנכתב הוא וזאתה יכול לקרין האותיות שהיו נהגים. ולפטר שזו פי אירושלמי שמתנו במידות קרינה וזו הפטר בקרי דק פי שהמגלגל המס מקרי דק ואלס יוכל למקין לקרין האותיות שנצמזמזתים יפה. כך י"ל לפי שכן רבינו אכל שפי' ו"ל פירש בגון אות אחת על שפת לוח"ו בעבריה ואת אחת על שפת לוח זה נצמזמז וזאתה יכול לקרין שכל נמשנה ע"ל ולרבינו הלי בשם האשויטס יט ענין אחר כזה:

פי"ב א המבעיר כל שהוא חיוב וכו'. כחכ הרמ"ך כל זה לדעת ר"ש אכל לדעת ר"י הא לזעזערה העברה גבי נח כהן וכו' סקן העברה הרי היא ככל המגלגלת שלם הקרקול יומר (מתקן) וי"ל מהאמון פטור וכתלי המבעיר קריה אחת משום האמר מקרקול יש שמתפרשים כפירושו ואין נולס דכתיבם. עכ"ל:

המכנה

יג הכותב אות אחת וכו'. נמשנה ככח אות אחת נמשקין ר"י בן במירה ממייז וממסיס פוטריס ע"כ: המביה אות אחת כ"ל. בגמרא מני הגיה אות אחת חיוב והקשו השאה ככח אות אחת פטור הניה אות אחת חיוב וזרלו ל"ר ששה הדביע כגון שטולו לגבו של חרות ועשאו שני זיינין רכס אמר כגון שטולו לגבו של ר' עזרא ר' ע"כ והבול רבינו אוקיימא דבי עסק:

יד הכותב כשואלו או וכו'. כולם מוכרים נמשנה המונה למעלה חק משמאלו שמתאר בגמרא (שם ק"ג). שהקשו על המשנה שמתיר בין בימינו בין בשמאלו חיוב נוסף למעלה. שגמלא זיינו מייסדי אלא שגמאלו אחרי וזה אין דיק כתיבה נקב ומתי ר' ירמיה נאמר שני והקשו והיה שגמלא דדייה מימן דביע וזשגמלא לייסיי מימן לל לייסיי אלא אמר אביי כשולט ככתיב דין. ע"כ: אמר שכתב וכו'. ככר והנהיג זה בסגון: והשולט בשתי וכו'. גם זה נוסף בסגון: קמן אותו וכו'. מוספסה: גדול אותו בקולטום וכו'. ג"ו כחוספסה:

טו אין הכותב חיוב עד וכו'. משנה סם (ק"ד): כחונה למעלה. ומ"ש רבינו וייחזק על דבר שמתקיים משום כחוספסה זה הכלל ככר דבר על קיימא דביע שטולו ש"ק או דבר שטולו ש"ק דבר שהיה ש"ק פטור עד שימכר דבר על קיימא דביע שהיה ש"ק ע"כ וככר נכתבו פרק ט' משנה סם (ק"ג): מיכסת שכל מלכסת סתם בענין דבר המתקיים: **טז הכותב** על בשור וכו'. משנה הוסיפ על בשור חיוב המכיר על בשור ר"א מתייז ור' יהושע פוטרי ע"כ. ודעו שר"א ור' יהושע הלכה כר"א: **הקורע** על העור וכו'. ויזשלמי וחוספסה וכמקלה נוסחי חוספסה נמצא הפך מדברי שיקוע פטור והרשות חיוב ויעקב הוספסה הוא דבריו רבינו למיני הקורע ולפטור הרושם וכדברי הירושלמי:

המבעיר דיו ע"ג סקרא וכו'. פי' המביה מינין (דף י"ט). בניתיין איתמר המבעיר דיו ע"ג סקרא נכתב ר"י וי"ל דלמרי חיוב שמים אחת משום כחוס כהן משום מותק דיו ע"ג וי' וסקרלא ע"ג סקרא פטור סקרא ע"ג דיו אמרו לא חיוב מותק הוא ואמרו לה פטור מקרקול הוא ע"כ. ופטור רבינו גלישנא כהנא סלל לייסיי. ופירשו דיו ע"ג דיו וסקרלא ע"ג סקרא ככר ע"ג ככר המכיר למעלה וכן פטורו בירושלמי ופטורו הוא:

יז רושם תולדת כותב וכו'. משנה כהנונה (שבת ק"ג). אמר ר' יוסף לא חיובו שמי אוחיות כלל משום רושם סקן סומנין על קרשי המשכן לדע' אז זהו כן וזוג. ופירש רבינו בפירוש המשנה שדעת ר"י היא שהרושם הוא לך כפי עמנו. וכתיבה שמי אוחיות נלכד הוא משום רושם לפי שכן היי טיטין כמשכן. ואין הלכה כמותו אלא תולדת הכותב הוא והלקח כזה עם ורש"י ו"ל פירש פירוש אמר: המשרטט כ"ל לכתיבה וכו'. בגמרא ככלל גדול (שם ע"ה): היכחתי פרק ו'. והיעשור הוא שכל אלו הדברים הם מפי המכתיב והיעשור אמר להם: חרשי העצבים וכו'. וכן הגבליס וכו':

פי"ב א המבעיר כל שהוא חיוב והוא שיהיה צריך לאפר. אבל אם הבעיר דרך השחתה נכנסו איה משנה ואל ממשל' למר משנה חובל נכרך לכלבו כחכרי נכרך לאפרו. והא לון מן וזלל סוגיל. ורבו הפירושין כסוגיל וזו ויעקב שדין שהסכר רבינו ככאן אחת הוא שאפי' שאין חובלת האפר ככר קרקול חפסיס חיוב זה נולדה דעת הרמב"ן ו"ל. והנהגות א"ל ואלס הכעיר אחת מנשלו חיוב שמים ע"כ. ולפטר סקן הוא וככר הכיר רבינו פרק ט' שהגון מעליס אחת הקרינה חיוב משום מנשלו ומ"מ אין זה בכל מה אפי' כן כן שיעור כדי לנשל כגורגרת מביה קלה שכין משום מנשלו לנו מייחדין אותו א"ל כסחות משיעור מנשלו: והמבעיר נדשו וכו'. ככר הכתיב פרק ח' גבי חובל דפת רבינו ויעשו כזה ודעת המילקיס עליו:

יז

נהגות מייסודיות
המבעיר דיו ע"ג סקרא עד פי' דיו פטור. פי' דניתיין: יז רושם תולדת כותב הוא עד משום מותק סוף פרק הטינה (דף ק"ד): וכן הוחק עד ופירי פרק השולל (דף קמ"ט): המשרטט עד סוף הפי. פי' לל (דף ע"ה): **פי"ב א המבעיר** כל שהי עד מקרקול. פי' המביה את הכי ופיקר ר"א דלות (דף ק"ו): כתב דראב"ד ו"ל אלס הכעיר אחת מנשלו מ"מ חיוב שמים עכ"ל. ואני אומר זה הדין ויעקב פי' ר"א דלורג. ימה שחידס הלכתי ו"ל משעתי לה נולדה מן אלס כ"י הכתיב פי"ז ויעקב המביה עד ין זיימי סכרלה הוא דעה לי נכרך אלס האמר דלסקנה סוף פרק המביה וזה לי נכרך לקרינה אלא ר"מ ו"ל לא חיוב אלא הפסוקים נחמתי ונקב קרלו משנה זויה: והמבעיר נדשו עד זיימי הכי. זה הדין ויעקב כדכ"ן (דף י"ד) גבי ממייז דייס חיוב על מעשה כ"י ויעקב העשם שמתן מפקח האורג:

יז

פרק שנים עשר

א המבעיר כל שהוא חיוב

[א] פטור מפני שהוא מקלקל. והמבעיר נדושו של הכירו או השורף דירתו

א ממ"ז לאין סי"ב. כ עור סמן פי"ג:

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

יז

זמן א"ל מאביות (קסח)

(כזמן מאביות כותב) - (8)

כזמן כותב זה צבו שאינו מקרי

ד. שם נגמרה:
ה. רמב"ם בפרק ט'
[משנה הלכה ט] מסוגיל
דעירובין ק"ב [פ"א]:
ו. ברייתא שבת ע"ה [ב]
[פ"ב; תוספתא שם פרק י'
הלכה ו; רמב"ם שם י"א ט;
רא"ש שם פ"ו סימן ט]:

צינונים פרט"א

שם (א) מרדכי פרק כלל
גרול [שבת מה שפט, שם
מ"ה"ם מרדכי ע"ה]:

הגהות והערות

[א] ע"ה מ"ד סימן קפ"ב
[פסקי:] [ג"ה סי"א]
[טז] קצת זה נוסף ע"פ
מ"ה:
[יז] ע"ה סימן שלט הערה
[ג]:

[יח] ע"ה עור כזה נפמיה
להלכות שבת א"ל; פמיה
להלכות פסח פ"א א"ל ח;
משנ"א וכן סימן ש"ו א"ל
ה, ומ"ה ש"ו א"ל ח:
[יט] ה"ה ו"ה לפסקי ר"א"ו
[סוף עירובין] שמתו נלמד
ד"ן זה, כמו שכתב בשלטי
הגבורים שם א"ל ח:

[כ] הוא רבי יונה לנחשור
מפ"א, בעל מחבר ש"ח
מעל לזקק, ויש לז"ח לזוה"ה
ז' ה"ה ו"ה במלואה בספרי
מפי יונה על יו"ד, מה"ה
יו יורק תש"ה, ובספר
ההגות לזיקוס:

[כא] אכנה כנ"ש יוסף
[שבת פד, ב] כנ"ש שהחולש
כ"ד מה"ה פטור וממחה
חייב ע"ש:

[כב] שם נגמרה א"ח
מ"ה א"ח ג"ה"ה, ע"ה
כ"ה עמוד חקני [ד"ה
המטשטש] כ"ש הרא"ש
[שבת פ"ו סימן ט]:

[כג] נוסף ממה"ה
למנכ"ה חק"י, וכן ג"ה יד
א"ר"ה:

[כד] בסק"ה
ממה"ה ד"ה רמב"ם
ת"כ"ל לא כנ"ש "נ"ך
לומר, א"ל "נ"ה"ה ל"י:

[כה] ע"ה עור כזה כ"ה
הג"ה סימן ש"ד ק"ה י"א:
[כו] ע"ה ע"ה ה"ה ח"ה
ז' שכתב דע"ה ח"ה ח"ה
בדקדוק:

ב שתי שערות. אבל נאחז איכא איסורא כמו כל חלי שיעור, כן
נראה לי פשוט, ללא כעולת שבת [פ"ק א]. [י"ג] העולת שבת
[סוף סימן שלט] כתב שני דינים, ולא ראה בסימן זה [סימן שלט סוף ד'
ור"ש סימן של"ט [ב"ה]: ג' א' חתך יב"ל. החותך יבלת ככלי חייב
אם היא למה (מגיד משנה שם
פרק ט' הלכה ט, ללא כרמב"ם
שם). הגוזז בין מן המי א"ב בין מן
המת בין מן בהמה ומיה אפילו מן
השלח חייב. החולש כנף מן העוף
חייב. הטוה מן המי פטור,
[ע"ה סימן ד"ך ג"ה ז' (רמב"ם
שם הלכה ז)]. ומשמע דמולש נמר
מן הבהמה פטור, ועיין סימן
מ"ה [פ"ק ג]. ואם אינו נרץ
לנמר או לשער, הוה מלאכה שאינה

נריכה לגופה, עיין [מ"א] סימן רע"ח: ד שיעור, ואפילו נטף
מעצמו על הספר (תוספתא שם פרק י' הלכה ז' ב"ח עמוד חקני ד"ה
המוחק): ד' אסור לשבור וכו'. ומותר ליתנו לתינוק (מרדכי שם
מה שפט). ואני הורגלתי לכתוב בדבש מעורב במשע מיס, דהו מי
פירות ולא הוה מוחק (אגודה שם סימן ק"ג). ונרץ עיין, דעל כל
פנים רשומו ניכר:

על ב (ב) שתי שערות [ב] ומלקט לבנות מתוך שחורות
אפילו באחת חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום
לא ילכש גבר שמלת אשה [ב] [דברים כ"ב, ה]: הנה ועיין לעיל
סוף סימן ש"ג דין סריקה ומסיפה:

ב [ב] אסור ג' לחתך (ב) יבלת מגופו בין ביד בין בכלי
בין לו בין לאחר:

דג (א) [ב] המוחק ריו שעל הקלף או ד (י) שיעור
שעל הפגם אם יש במקומו ברי לכתוב י שתי
אותיות חייב: הנה (ב) ד [ב] אסור לשבור עגות שכתובות

אפילו במקום שיש אב מלאכה כגון צורה, אין ש"ך במקום אפילה
כיון שהוא עושה כן לנרץ אפילה, כמו שכתוב לעיל [סימן ש"ט סוף א'
וסוף ט"ז], וכן בענין [סימן ש"ט סוף י' ב"ה], כל שכן מה שהוא
מקלקל כיון שאין מוחק על מנת לכתוב, וכל המקלקלים פטורים
[שם ק"ה, ב]. למה יהיה אסור לרץ אפילה, ואם האיסור משום
שעושה תמילה האותיות יודע שיכתבו [שם ב' א"ה] [א"ה] [ב]

זה היה אסור אף בקטן יש לאסור העשייה כן, דהוה ליה ספיין

ספריים שכותבין עליהם בראשי חרדי הדפים למעלה או מלמדיהן אותיות
או חיכות כמו שנהנו ק"ת, שאותן הספריים אסור לפוחמן בשבת משום מוחק, שהרי שובר מוחק, וכן לחזור ולכתוב אסור משום
כותב, ולפיכך נראה דחמיר טפי משבירת העגות לדין שם אלא מוחק, וכאן יש מוחק על מנת לכתוב, שהרי דעמו לחזור ולסגורו אחר
הלימוד, וקרוי חלי לומר שחייב עליו חטאת, עכ"ל. וכמה וכמה הפרי' הרב על מדומיו לענוש כזה חטאת מעטם כותב, דאפילו לפי
סברתו פטור, דהא אין מחכוין בסגירת הספר כדי שיהיו האותיות מתודרים, אלא על סגירת הספר מתכוין, ומו נרץ לומר [ב] לדין כאלו
לא מוחק ולא כותב, וראיה ממה שכתוב פרק הבונה [שם ק"ה, ב] אמר רבי אמי כתב אות אמת בעצירה אות אמת נלפזר, כתיבה היא
אלא שמתוסבר קריבה, והמתן כתב על שני כותלי הבית ועל שני דפי הפנקס ואין נהגין זה עם זה פטור, התם מחוסר מעשה דקריבה,
פירוש אינו מקרבן אלא ע"י קליפה המפסיק ביניהם, וכי קאמרי, כגון כתב אמת על שפת לוח או בעצירה, ואמה יכול לקרבו שלא במעשה,
אלא קריבה בעלמא. והנה מחייב דהתם נלמד פטור לגדון דידן, דכי היכי דהתם חייב משום כתיבה אע"פ שאין סמוכים אלא הוויין כאלו
הם זה אלא זה וחייב חטאת, ממילא כאלו דנמחקתה הכתיבה חשיבין לה כאלו עדיין סמוכים, ואינה לא עבד מדי, הן לענין שלא עשה
מוחק, הן כשחזר וסוגרם ללא עבד מעשה חדש, כי הכתיבה כבר היא קיימת. ואין לומר דהתם אמרינן כן לחומרא דוקא מה שאין כן
כאלו דלקולא, דלגבי חיוב חטאת אין ש"ך חומרא, דהא יש חשש שמציא חלוני לעזרה, אלא דעל כרחק ברור הוא כן. ומו, דגם לקולא

ע"ה ר"ח פ"ה הרי"ק"ש

שם [פ"ה א' ו' חייב ע"ה שתי שערות]. ועיין סוף סימן ש"ג [ב]. סוף פסקי: [שתי אותיות חייב]. יש מי שכתב שטובות שכותבין עליהם אותיות ומיזב אסור לגדול
לאוכלן, ובחיינוק אין לחוש:

באר ה"ב

(ב) שתי שערות. אבל נאחז איכא איסורא כמו כל חלי שיעור, מ"א [פ"ק ב]:

(ג) יב"ל. החותך יבלת ככלי חייב אם היא למה. הגוזז בין מן המי בין מן
המת בין מן בהמה ומיה אפילו מן השלח חייב. החולש כנף מן העוף חייב.
הטוה מן המי פטור, דאין דרך גיה צ"ה ז' (רמב"ם שם הלכה ז'). ומשמע דמולש נמר מן הבהמה
פטור. ואם אין נרץ לנמר או לשער, הוה מלאכה שאינה נריכה לגופה, מ"א
[פ"ק ג]. וט"ו סוף סימן של"ו כתב, נרץ אדם לזהר במלבוש שנעשה מעור
בהמה שלא יתלוש שער ממנו, שיש בו חיוב חטאת, דהכי איחא בירושלמי פרק
כלל גדול [שבת פ"ו הלכה ז' ג' א]. החולש מבהמה ממה חייב, שחלשמה זו
היא גיחה. ועוד יש לזהר שלא יתלוש מן עור שלו בידו או במקומות אחרים,
דהוה כמתובר לקרקע, דכן משמע בריש סנהדרין [ב, א' ו' ח"ה שם טו, א' ד"ה
ואדם] דאדם הוה כקרקע, עכ"ל. ובספר חסידים [סימן רס"ח] אוסר ליקח הכניס
מהעורות, ע"ש. וכמו הוה אהרן [שם ה"ה] דמדברי הרמב"ם משמע דסבר
דהחולש מן הבהמה אינו חייב חטאת, דכתב בפרק ט' [משנה הלכה ז' ח"ל,
הגוזז אמר או שער בין מן הבהמה בין מן המי בין מן המה חייב, עכ"ל, הרי
שלא כתב החולש שחייב משום גיה, אלא דוקא הגוזז חייב, מכלל דהחולש אין
בו חיוב חטאת. והראיה הוא, שכתב להדיא החולש כנף מן העוף הרי זה חולת

ביאור הג"ה

[ב] ומלקט כו'. שחם כרעה הרמב"ם [שבת א, ז] ד' הלכה כרבי יהודה [שם ע, ב]

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

מחזור פרשתא
כ"ה א"ח א"ח ח"ה ח"ה
ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה

(א) המוחק. עיין ט"ז. דאין חייב אלא המוחק וגורר דיו שעל נייר כדי לכתוב במקום הגורר שתי אותיות, דחייב על המעשה עם המחשבה, וכן הוא במשנה אבות מלאכות (שבת עג, א) המוחק על מנת לכתוב שתי אותיות, ועיין עולת שבת (סי' ג), והיינו מוחק ומתכוין לכתוב ראוי אימת שירצה לכתוב שתי אותיות, לא שיכתוב שיכתוב בשבת. ועיין ד"מ פרק י"א הלכה ט' הובא במ"א [סי' ק] זי"י, המוחק על מנת לקלקל פטור, הא מוחק שלא לקלקל, רק שתהא ראוי לכשירצה לכתוב שתי אותיות, חייב, כאמור, ואי"ה זה יבואר. כותב על מנת לקלקל העור חייב (רמב"ם שם), שלכאורה זה לרבי יהודה (שם ע"ב) מלאכה שאינה צריכה לגופה. ויראה, מוחק על מנת לכתוב אות אחת להגיה הספר חייב, עיין ירושלמי פרק כלל גדול (שם פ"ז הלכה כ' גכ, ב) ובגמרא (שם) ק"ד ב', ובר"מ ז"ל (שם) פרק י"א הלכה ט' כתב אות אחת והשלים בה את הספר חייב, הוא הדין מחק וגרר שם כדי לכתוב אות אחת להשלים הספר חייב, דמאי שנא, ובמשכן היו עושין כן וראה פירוש המשניות לרמב"ם שבת פרק יב משנה ג. ויראה לי, לקח טבלא שחורה וכדומה ולקחה שתהא לקנה לכתוב עליה בדיו, וכן להיפך, אם יש במקומו לכתוב שתי אותיות חייב, דמאי שנא מוחק דיו שלא היה כתב כלל על מנת לכתוב שתי אותיות חייב, אע"ג במשכן מחקו אותיות, מכל מקום עיקר הוא מחיקה על מנת לכתוב, דאות בטעות כמאן דליחא וכדיו דמי, עיין ב"י (עמוד תקנ"ד) המטשטש (לבוש וספ"ג בהגה), ועיין ברא"ש (שם פ"ז סימן ט), א"כ הוא הדין הלוקח טבלא או קלף שאין יפה לכתוב כך ומשחרו יפה או להיפוך כדי לכתוב שתי אותיות חייב, דעיקר החיוב על מלאכת מחשבת. ובטור המטשטש בדיו, יש לפרש כך * . ומה שכתב הב"ח דחייב, צ"ע, דאינו לא מוחק ולא כותב, דכתב ממילא איתא, ואפשר איסורא דרבנן, גם טלטול מוקצה השעוה. ואם יש עכו"ם, באות אחת אומר לעכו"ם לגרור, ושתי אותיות צ"ע. ולהוציא אחרת יש לומר יקרא הטעות בעל פה, שאין זה ספר תורה חסירה, עיין סימן קמ"ג (משניות זהב אות כ' ר"ה אם נדבק) ובשו"ת מקום שמואל סימן ג' הסכים והביא בשם כמה שו"ת שאין להוציא אחרת. ועיין סימן ל"ב (ט"ז סי' יח; מ"א סי' כג ר"ה ונראה לי) וסימן קמ"ג (משניות זהב שם) ואי"ה במ"א (אשל אברהם אות ד) ובאות שאחר זה יבואר עוד: **(ב) אסור.** עיין ט"ז. מה שהקשה מבורר וטוחן, בסימן ש"ט סעיף א' וד' וסעיף י"ו, התם יש לומר אין דרך בורר בכך, ובסימן שכ"א סעיף י"ב ומ"א (שם סי' ט) ט"ז דרך אכילתו בכך, ולא שם מלאכה עליה, מה שאין כן שובר אותיות. ועיין מ"א [כאן] אות ו' כשהכתב או הצורה מבצק יש להקל קצת. ולענין טטן, עיין ט"ז [סימן] שמי"ג [סי' א]. ולענין פתיחת הספרים ולסגור כתיב אותיות או הצורה על הדפין, התיר, ועיין (ט"ז) [מ"א] אות ו', והביא א"י (ומ"א) עוד ראייה מכוס ומטה ברפויס מותר להחזיר לאו מעשה עביד (ולא דמי לנוטל שעוה מגטיפה על הכתב לעיל באות א'), והביא א"י עוד נדבוקו דפי הספרים ע"י כריכה מותר לפותחן, דלא [שבת מו, א"כ], יע"ש, ועיין סימן ש"ג סעיף ו' מזה. עיין מ"א אות ח", יע"ש דאם נדבוקו דפי הספרים ע"י כריכה מותר לפותחן, דלא נעשה לקיום. ואם נדבוקו במקום הכתב ע"י שעוה, כשפותח ומפריד י"ל בכלל כותב הוה (עיין ט"ז) באות א'.

ב שתי שערות. עיין מ"א. ללא כוונת שנת שכתב דמשמע דשער אחד אפילו יאקורא ליה. והיה נראה לומר דמכל חלב וינקא, [כן לרבות חלי שיעור דחוי לאקטרוסי וינאם עה, א], יש לומר היינו שיטעה ויאלץ כותב כדי אכילת פרס והוא לא ידע ואשם, וזה לא שייך בשיעור וכדומה. והוא הדין כל יולאם כתיב שיעור יש לומר כן, ועיין שו"ת חכם צבי [סימן פ"ו מזה]. ומ"א משמע דכלל חלי שיעור משמע דיש בו איסור מורה, לא לאיסור דרבנן, [וצ"פמיהא כוללת מ"א אות ז'] כחכנו מזה, יע"ש. מה שכתב על העולת שנת, משמע דמקומו לעיל כסוף סימן שלי"ט, יע"ש בעולם שנת. ועיין חוספת שנת שם: ג' דחתך. עיין מ"א. המולג לומר ניד מנהמה בין חיה או ממה פטור, דכללי דרך גופה, לא ניד. מלאכה שאינה צריכה לגופה, עיין סימן ש"ג אות כ"ב במ"א בשם הר"ב"ש [סימן שג' ואלן] [שם] אהר"ס] אות א'. וסימן ח"מ אות כ"ג, דיש לומר מולג כיד נהי דלאו גחו, מכל מקום עוקר דבר מגידולו וחף כיד חייב. וטוב אין דרך בכך. ונטול שערו ניד פטור דאין גחו בכך, הא עוקר מעיקרו חייב, וז"ע: ד שערות. עיין מ"א. בחוספתא, הביאה הר"ש"ש [שנת פ"ז סימן ט], וכן הוא בר"מ ז"ל [שנת] פרק י"א הלכה ט' ונפלה שערות על הפנקס כו', והבי"ם הוסיף על הספר הכתוב זה. ועיין ט"ז [משניות זהב אות א'] שיש לחלק בין על הפנקס (והמיר עמ"ל) [והסיר על מנת] שיהא ראו לכתוב שתי אותיות חייב, מה שאין כן כשכתבו ונפל שערות וגורר, לא עביד מיר, ואין כאן מהמנהג לחייב עליה, אלא איסור טלטול בשעוה יש, יע"ש: **אסור.** עיין מ"א. עיין ט"ז [סי' ג] וסימן ש"ג מזה. ומי פירות, הנה ענין על דבר המתקיים וכדבר המתקיים, עיין ר"מ [שנת] פרק י"א הלכה ט"ו, ועונה ומי פירות מרזייהו אין מתקיימין, וגם [בענין] מוחק על מנת לכתוב, יש כאן שלש שנויים, אפשר כולי האי לא גורר בשובר על מנת לאכול ואין נראה כאן מחזיקו למוסק, עיין אליה רנה [סי' א]:

הכמת שלמה

דע, וא"כ אמר [ק"ן] כמ לו, שנת הוא שטרע לו, לא שייך בוה לומר אין ת לחי שיעור, דכ"ל לא נוד החי שיעור, ומה דמנא קושית, למה מודה כזה גמלא, וא"כ אדכנא דמירא חייב היינו מדון ושגגה מלאכה, ומה ד ידעיה לחי שיעור, ומה ד פטור היינו מחוק מלא ושגגה שנת, מה יש ה לחי שיעור, ומה דמנא בנתימאם כפולחתי גמלא ודכנן יהיה הסוהה הטובה וכו' בשתי יעלמות גמלא לחייב היינו אם חזון שנת ושגגה מלא מה חזון דאין ידעיה שיעור לכן מחייב, וא"כ מודה רבן גמלאם שלם אות אחת בשנת זה אחת בשנת זה שעה פטור, כגון שיהי להיעור, ו מלמדת ושגגה שנת, מודה פטור, ומה פריך, לומר דלם מחייב ק"ן כג שנת חזון מלמדת מה א דנקט כשנת אות אחת זה אחת אחת בשנת זה, ליה למקט כאלוה שנת דמדה רבן גמלאם שנת מלמדת ושגגה שנת, ידעיה לחי שיעור, ד דולא לאשמעינן די שגגהים הוי ידעיה למלק, פריך, אן יל דלמי ש שגגהים הוי ידעיה למלק, דה"מ חייב ק"ן לרנא דלדעיהם פירלה ליה דפט הוה דמיס שגגהים הוי ה לחלק, ואין ספק דגרי, לא הוי לרן רבן גמ לאשמעינן זה, וא"כ מה הוה ליה להשמיענו כשני עמנו אם חייב כשגגה חזון מלמדת, אכל ל דמריא ליה דה הוי ה שו לא הוי ימיס שג ידעיה לחלק, כזה פסיר כנו שגגהים דשגגה מודה גמלאם, ומיירי הן וי כשגגה שנת חזון מלא ונקט שתי שגגהים לרן דמיס שגגהים הוי ה לחלק, לכן לא קשיא לו רק לרנא פריך שפיר, ה ק"ן מ' לומר על דין הפל ויאות שוקיא וי היר מ דשגגה, והיא קושיא כג לא נמנעתי להעלותו כי אולי חמדי ר' בעתון אמר

לא פרשה רובה ונטול בכלי חייב, והיינו כדעת הרמב"ם דפסק מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב. ותיירך דנפקא מינה בסימן שכ"ח באם צריך לצפורנים כדוכר לעיל. ועיין מה שכתבתי בעזרת השם לעיל סימן שכ"ח סעיף ל"א [סי' לה]: (פ"ג) שתי שערות כו'. העולת שבת כתב שני דינים כו'. כתב בספר חוספת שבת בסוף סימן של"ט שדברים הללו הועתקו במ"א שלא במקומו, וראוי להיות בסוף סימן של"ט, דשם כתב בעולת שבת שני דינים, אחד בשם ריב"ש [סימן קט] דאין לפדות הבן בשבת, והוא מפורש כשו"ע סימן של"ט סעיף ד', ודין שני בשם א"י [הבחרים המצפפים בפיהם וקוראים לחבריהם מותר, והוא מפורש בשו"ע ריש סימן של"ח (בהגה)]. וסיים ז"ל, ומכאן מודעה רבה שיש במ"א טעויות סופר בהורבא מקומות, כמו שכתב בתשובת חות א"י [סימן ט] [בצנזרות ר' יונה חסיד מפראג] [אות יח] כו', עכ"ל: (פ"ג) דחתך כו'. אם היא אהר. אבל אם היא יבשה, מבואר בעירובין דף ק"ג [ע"א] דליכא איסור דאורייתא אפילו בכלי, דאפרוטי מפרין, ומכל מקום אפילו ביבשה איכא איסור דרבנן אפילו כיד: ב' סימן של"ח, ר"ל, גזוז מה העור כשהיא מופשטת מן הבהמה. וכתב הט"ז בסימן של"ז [סי' ק] דאם תלש אדם מעור אדם עצמו הוי כחולש מן הקרקע, ע"ש בסוף סימן של"ז: שאין דרך גזיזה בכך ואין דרך גיפוף בכך ואין דרך טויה בכך, כצ"ל. וכן הוא ברמב"ם. וכתב הגמיר משנה שהוא ממה דאיתא במסכת שבת דף ע"ד ע"ב, אמר רבי יוחנן הטהור צמר מלל גבי בהמה בשבת חייב שלש חטאות, משום גזוז ומשום מנפץ ומשום טויה, רב כהנא אמר אין דרך טויה בכך ואין דרך גיפוף בכך ואין דרך גזיזה בכך, [ע"כ], ופסק כרב כהנא: ומשמע דתולש כו'. מדנקט גבי בהמה גזוז ולא נקט גם תולש כמו שכתב גבי עוף, משמע דבבהמה פטור על החמלישה. ועל זה כתב עיין סימן תצ"ח, שכתב שם בשם הרא"ש [בנדרים פ"ג סימן ה] דמכל מקום חייב בחולש מן הבהמה משום עוקר דבר מגדולו. ע"ש במ"א סי' כ"ג ובבכורות נכר, מן: (פ"ג) ד שיעור, ואפילו נפח בו. וכתב הב"ח, אי מטלף השעוה מאות אחת יש בו איסור דרבנן, ואי מטלף

הוא חייב

מחצית השקל

דאורו שקשור הוי כמחוק, או אם מתיר הקשר הלו בשבת ולא התירו בו משום התרת קשר אלא משום כותב אם נימא שהיה חייב, ודאי לא מסתבר מלתא, והוא הדין אם מטלף השעוה מהאותיות אין לחייב משום כותב. ועוד כתב דרוב ספרי תורה שלנו מלאים נטיפות שעוה, ויהיו פסולין לקרות בהן. אלא שדברי הב"ח נובעים מחוספתא שהביא הרא"ש פרק כלל גדול (שם פ"ז סימן ט), ובאמת אין פירוש החוספתא כמו שהבין הב"ח, לכן גם הדין ח"ל שהוציא מ"א ז"ל סימן קי"ט התיר ג"כ מטעם דראיתא ט"ז ז"ל לקריבה ומחקו, שעוה על הפנקס ומחקו, אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות חייב, עכ"ל. והבין הב"ח דבשעוה על הפנקס הטעם משום כותב. ובתשובת מעיל צדקה הניחל כתב דאין לשון החוספתא משמע כן. ועוד, למה חלק ספר ופנקס, לערבניהו וליחנניהו נפל דיו או שעוה על הספר או פנקס ומחקו כו'. ועוד, מהכרח סבדות הנ"ל. אלא ודאי דאין זה כוונתו הברייתא, אלא מה שאמרה החוספתא שעוה על הפנקס ד"ל כמו שפירש רש"י (שם ק"ד ב' ר"ה על שני דפי) [לוחין] פנקס הראשון שהיה להם לוחות ממורחים בשעוה, והיה רושמים עליהם, ולאחר שהיה כולו כתוב(ה) החליקו השעוה שעל הלוח וחזרו לכתוב עליו. וחייבו משום ממדח שהוא חולדה דמחוק, ולא משום מוחק כדי לכתוב שתי אותיות, ומכל מקום (ר"ל), אף על גב דחייבו משום ממדח ולא משום כותב) בעינן כשיעור שתי אותיות לחיוב חטאת, דכל חיובי שבת כענין מלאכה דאוריה לדרב מה כו'. אבל משום סילוק וע"י זה נמצא הכתב מתחזיו לא. ולכן הכשיר אם נטף שעוה בספר תורה על מקום שאינו מפורשת השבוע. אבל אם הניטפה היא על מקום שצריכים לקרות, או אי אפשר [לקרות בו] דהוי כקורא על פה, ואם רשאי לטקו זה חליא שמתחזיקו עם הב"ח, מלאכה אסור, ולדעת חושבת מעיל צדקה מותר. אף על פי כן נראה דלא מצינו לבו לסמוך על דעתו להתיר לסלקו (ואני לא הבנתי, דאם חשש לדעת הב"ח אם כן אפילו הניטפה שלא במקום הקריאה יש לפסול לקרות בה, והא לדעת הב"ח הוי כאלו נמחקו האותיות שתחת השעוה). וסיים וכתב

7

ו. תרומת הדשן סימן ס"ג בשם אור זרוע [הלכות שבת סימן ע"ו]:

ציונים לרמ"א

ו. תרומת הדשן סימן ס"ג [בדעת אור זרוע הלכות שבת סימן ע"ו]:

גליון מהרש"א

שם [א] (מג"א ס"ק ה) הרי"ש הלוי סימן כ"ד, כ"ל וכן הו"ד נכונות מ"א י"א סוף סימן ט"ו, והוא פ"ה כ"י פ"א: [ג] (שם ס"ק ז) אב"ד המשורר על בשרו. ע"פ גליון סימן ס"ק מב"א ס"ק ח:

הגהות והערות

[ז] תוכן מהדורת אמ"ד מק"ט: [ח] קטע זה מקורו במ"א, אמנם נבאר היטב הראשון העתיק כ"ל את דברי הלכות בתלמוד, ח"ל "ספרים שכתבו עליהם נבא"י מדי הדפוס או מהדפוס אחרים או מהדפוס אחרים שכתבו עליהם משום מום, ולגרוס אחר משום כותב שהוא ט"ו, ומקורו בט"ו ס"ק כ: [ט] באור זרוע, שמשם מקור דין זה, כמות "נעפר": [י] תוכן ע"פ פרי מגדים, רע"א, לנזכי שרד וטהרת השלחן, וכן הוא ברמב"ם. ו"שער" הוא מין זבוב, ע"פ רש"י ירמיהו כג, ד: [יא] ה"שמש ע"פ מחל"ת השק"ל, ד אפרים, לנזכי שרד, מקור חיים, טהרת השלחן וכ"כ שלמה, וכן הוא ברמב"ם: [יב] אפשר שהטובה "על דבר המקיים", ואולי ז"ל "על דבר משלי" (והיה) [יג] (שהיה) וכו': [יד] תוכן ע"פ דמשק חל"עור:

ו. במין אותיות. לר"ך ע"ן, דא"כ אפילו כמובין עליו זרות יהא אסור, דהא הלך זורה חייב, ודא"כ המותקה נמי חייב, וז"ע. וכמו בשבועת רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדפוס אותיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מותק, ע"ש שהאר"ך.

ובלבוש [מעיף ד] כתב שהוא קרוב לחיוב טטאת, וכן נראה לי להחמיר, דראיות רמ"א אינן מוכרחות. ובכנסת הגדולה [הג"ח] כתב שנהגין להחמיר, וכן כתב (ה"ה) הלוי [אר"ם] סימן

(נ"ו) [כז]. וכמו עוד שם, דדוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה כדפוס או כדפוס שרי, ולכן אולכ"ס העוגות שיש עליהם ציורים, עכ"ל וז"ע: ז במשקין. ואם כתב פטור. והוא הדין הכותב כדיו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור, עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק [רמב"ם שם י"א טו]. הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עור, אע"פ שחמימות בשרו מעצרת הכתב לאחר זמן, הרי זה דומה לכתב שנמחק. [א] אבל המשרטט על בשרו זורת כתב פטור. הקורע על העור כתב, חייב. הרושם על העור כתב, חייב. המעביר דיו על גבי סיקרא חייב שמים, משום כותב ומשום מוחק. דיו על גבי דיו או סיקרא על גבי דיו פטור [שם הלכה טו]. הרושם ציוריים וזרות [כ] ככותב (ובשטר) [ובשטר] [ז] וכיוצא בהן כדרך שהצירים רושמים הרי זה חייב משום כותב, וכן המוחק. המשרטט חייב [שם הלכה ח]. הכותב על מנת לקלקל העור חייב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור [שם הלכה ט]. כתב אות אחת סמוך לכתב, כתב על גבי כתב, נכתב לכתוב ח"ת [י] וכתב שני זיינין [חייב], כתב שתי אותיות סמוך נהגין זה ע"פ זה פטור [שם הלכה יא]. כתב אות אחת כנגילה זו וכתב אות שניה כנגילה אחרת חייב, שזומן שמקרבן נהגין זה ע"פ זה פטור. המגיה אות אחת, כגון שנוטל גג הח"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יב]. כתב בשמאלו או אטר שככתב בימין השולט בשמי ימין חייב בשמאלו. וכל אחרת דמאמין ידיו כמכירה. והוא הדין דמוחר לראות אומנות בשבת [שם הלכה יד]: ה מותר לרש"ים באייר. ולא אמרינן דמאמין ידיו כמכירה. והוא הדין דמוחר לראות אומנות בשבת [שם הלכה טז]: שכלמה (תרומת הדשן סימן סג):

ולמוד בהדיא מהתם, דהתם משמע דאלו היו כתובים קו אות אחד רחוק מחבירו וקריבם להדדי בשבת, דודאי אין כ דאם לא כן אמאי אמרינן שם דחייב בכותב שתי אותיות, למימר דאפילו כותבים כבר אלא שהיו מרוחקים וקירב דחייב, אלא ודאי שפט דהקירוב אינו מועיל ולי כ"ל. (הכ"ה) [הכ"ח] נמי ה שקירב האותיות שנמחקו מידי. ופשוט שבה לא ש' דמדברנן מיהו אסור לרעם כעוגות שזכרנו, דהתם הו

פנים מקלקל, כיון דאחר שנכתבו לא מועיל שם קירוב, דו לעשות מהם חיבור אחד אחר ששכרם, אבל כאן אין קלו שמרחיקם ע"י הפתיחה, וכל שכן שלא נכתבין אפילו לו האותיות נשברים. וכן משמע עוד ממה שכתוב שם בפרי כתב אות אחת והשלימו לספר חייב, משמע דאלו נטל ר שהוא נכתב כבר וקירבו להספר דאין בו חיוב. ואין לחלו בין אות שלם לאות שלם לא מהני הקירוב, אבל בראות אחד מחמת פתיחת הספר מהני מה שנמחק ומתקרב, זה אינו אות אחת שאין בו חיוב שבת כמו חצי אות, והקירוב האל חיוב שבת בשתי אותיות הוה כמו חצי אות דאין בו חיוב, לענ"ד. ושמעתי שרמ"א בשבועה [סימן קטן] מחיר ג"כ ספרים שכתובים עליהם, אך ראייתו לא ידענא: (ג) דרשנו ב'ו. הטעם בתרומת הדשן [סימן סג] שאין רישומו ניכר כמו ואפר. ולפי זה לא דוקא באחר מותר, אלא הוא הדין ל על דף נגזר זורת אותיות שרי, דגם כזה אין רישומו ניכר משמע בתרומת הדשן [שם] בשם אור זרוע [הלכות שבת סימן ו] לר"ך לומר שלא יכתוב אדם בשבת נמשקין על השלחן כו על השלחן גרידא מותר:

ע"פ זה ואין מחוסרין מעשה לקריבתן [שם הלכה יג]. כתב נוטו אות פטור. המגיה אות אחת, כגון שנוטל גג הח"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יב]. כתב בשמאלו או אטר שככתב בימין השולט בשמי ימין חייב בשמאלו. וכל אחרת דמאמין ידיו כמכירה. והוא הדין דמוחר לראות אומנות בשבת [שם הלכה טז]: שכלמה (תרומת הדשן סימן סג):

שערי תשובה

שם (ה) כפיין אותיות. עיין באר היטב. ועיין בדגול מרכבה [אוצר מפרשים ס"ק ז] שכתב היתר גמור היא, והך דמהר"ם מיירי שנעשה בכונה שיאכלו התינוקות לסגולה, ולכן לא היתר דק לתינוקות, אבל בעלמא מותר אף לגדולים. והמחמיר יחמיר לעצמו, אבל לא לאחרים, ע"ש:

שם זה בית קיבול שבוה הוא אסור, אבל בקלף אין כ"ל משש ו אם כן רוצה להסיר השעוה באלנפ ופרידו דלית ביה משום ה להסיר השעוה מן הקלף בענין שלא יגע בשעוה כדיו או בליטו כ"ש, והסכים עמו הדי אהבן [הג"ח], ע"ש. ועיין בש"י כ"כ [אות ג]. ולענין הספר חורה אם כבר לקרבו בו אם נעף טיפה עליו, או אם ארע זה בשבת מה דינו, כתבתי משפטו כסימן קמ"ג ס"ק ט', ע"ש מה שכתבתי. דיו שנפל על הספר אל ילכטו בלשונו ואל יתנגז ספר חסידים סימן (תתל"ז) [תתל"ז]. אסור ליתן שעוה על הספר לסימן, משום ממחק, שירי כנסת הגדולה [שם]: (ה) במין אותיות. ז"ל אפילו כותבים עליו זרות יהא אסור, דהא הלך זורה חייב, וז"ע. וכמו בשבועת רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדי מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. ובלבוש כתב [כ] שהוא קרוב לחיוב טטאת, וכן נראה לי להחמיר רמ"א אינן מוכרחות. ובכנסת הגדולה כתב שנהגין להחמיר, וכן כתב הר"ש הלוי סימן (נ"ו) [כז]. [מ"א ס"ק ו]. וכן העלה ה"ה [ס"ק ג] להחמיר, נהגו. וכמו עוד הכנסת הגדולה, דדוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה כדפוס או כדפוס שרי, ו העוגות שיש עליהם ציורים, עכ"ל, עיין שם וז"ע, מ"א [שם]. ועיין בזה אור זרוע [הג"ח], ע"ש. והוא הדין הכותב על ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אבל אסור עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק. הכותב על בשרו חייב, אבל המשרטט על כתב פטור. הקורע על העור כתב, חייב. הרושם על העור כתב, חייב. המעביר דיו על גבי סיקרא חייב שמים, משום כותב ומשום על גבי דיו או סיקרא על גבי דיו פטור. הרושם רשמים וזרות ככותב (ובשטר) [ובשטר] [ז] וכיוצא בהן כדרך שהצירים רושמים הרי זה חייב מ וכן המוחק. המשרטט חייב. הכותב על מנת לקלקל העור חייב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור. הכתב סמוך לכתב, כתב על גבי כתב, נכתב לכתוב ח"ת [י] וכתב שני זיינין [חייב], כתב שתי אותיות סמוך נהגין זה ע"פ זה פטור [שם הלכה יא]. כתב אות אחת כנגילה זו וכתב אות שניה כנגילה אחרת חייב, שזומן שמקרבן נהגין זה ע"פ זה פטור. המגיה אות אחת, כגון שנוטל גג הח"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יב]. כתב בשמאלו או אטר שככתב בימין השולט בשמי ימין חייב בשמאלו. וכל אחרת דמאמין ידיו כמכירה. והוא הדין דמוחר לראות אומנות בשבת [שם הלכה טז]: שכלמה (תרומת הדשן סימן סג):

באר היטב

שם זה בית קיבול שבוה הוא אסור, אבל בקלף אין כ"ל משש ו אם כן רוצה להסיר השעוה באלנפ ופרידו דלית ביה משום ה להסיר השעוה מן הקלף בענין שלא יגע בשעוה כדיו או בליטו כ"ש, והסכים עמו הדי אהבן [הג"ח], ע"ש. ועיין בש"י כ"כ [אות ג]. ולענין הספר חורה אם כבר לקרבו בו אם נעף טיפה עליו, או אם ארע זה בשבת מה דינו, כתבתי משפטו כסימן קמ"ג ס"ק ט', ע"ש מה שכתבתי. דיו שנפל על הספר אל ילכטו בלשונו ואל יתנגז ספר חסידים סימן (תתל"ז) [תתל"ז]. אסור ליתן שעוה על הספר לסימן, משום ממחק, שירי כנסת הגדולה [שם]: (ה) במין אותיות. ז"ל אפילו כותבים עליו זרות יהא אסור, דהא הלך זורה חייב, וז"ע. וכמו בשבועת רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדי מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. ובלבוש כתב [כ] שהוא קרוב לחיוב טטאת, וכן נראה לי להחמיר רמ"א אינן מוכרחות. ובכנסת הגדולה כתב שנהגין להחמיר, וכן כתב הר"ש הלוי סימן (נ"ו) [כז]. [מ"א ס"ק ו]. וכן העלה ה"ה [ס"ק ג] להחמיר, נהגו. וכמו עוד הכנסת הגדולה, דדוקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה כדפוס או כדפוס שרי, ו העוגות שיש עליהם ציורים, עכ"ל, עיין שם וז"ע, מ"א [שם]. ועיין בזה אור זרוע [הג"ח], ע"ש. והוא הדין הכותב על ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אבל אסור עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק. הכותב על בשרו חייב, אבל המשרטט על כתב פטור. הקורע על העור כתב, חייב. הרושם על העור כתב, חייב. המעביר דיו על גבי סיקרא חייב שמים, משום כותב ומשום על גבי דיו או סיקרא על גבי דיו פטור. הרושם רשמים וזרות ככותב (ובשטר) [ובשטר] [ז] וכיוצא בהן כדרך שהצירים רושמים הרי זה חייב מ וכן המוחק. המשרטט חייב. הכותב על מנת לקלקל העור חייב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור. הכתב סמוך לכתב, כתב על גבי כתב, נכתב לכתוב ח"ת [י] וכתב שני זיינין [חייב], כתב שתי אותיות סמוך נהגין זה ע"פ זה פטור [שם הלכה יא]. כתב אות אחת כנגילה זו וכתב אות שניה כנגילה אחרת חייב, שזומן שמקרבן נהגין זה ע"פ זה פטור. המגיה אות אחת, כגון שנוטל גג הח"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יב]. כתב בשמאלו או אטר שככתב בימין השולט בשמי ימין חייב בשמאלו. וכל אחרת דמאמין ידיו כמכירה. והוא הדין דמוחר לראות אומנות בשבת [שם הלכה טז]: שכלמה (תרומת הדשן סימן סג):

קיימא, [ובגט בעיני נמי כתב של קיימא (עי' לקמן אות י"ג)] ע"ש, א"כ הוא הדין נמי בכותב בשבת דאינו חייב אלא על אותיות שכבר נתייבש הדיו, ואף דהדיו נתייבש מאליו חשיבי מלאכה בכתיבת אותיות בדיו לחה, כמו גבי מלאכת בישול דחייב על הנתינה אף שמתבשלת מאליו אח"כ בכתיבה ע"ש. וכעין זה כתב נמי בקצות השלחן (סי' קמ"ד נדה"ט ס"ק א') דלענין מלאכת כותב חייב אף קודם שנתייבש הדיו, רק דהוי כמו דבר שאינו מתקיים עד שיתייבש, אבל המלאכה כבר נגמר בעת הכתיבה.

וע"ל פי דבריהם יש לחקור בכותב סמוך לחשיכה ביום השבת ולא נתייבש הכתב אלא במוצאי שבת אם חייב משום כותב, וכבר הארכנו הדיבור בכל מלאכות בכיוצא בזה [כלומר דנגמר המלאכה במוצאי שבת אם מחייב] בדברינו לעיל (מלאכת זרע אות א') עיי"ש.

כתב על גבי דבר המתקיים

76 (ג) כתב הרמב"ם (פרק י"א הל' ע"ו) אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד וכו', ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו, כגון עור, וקלף, ונייר, ועץ וכיוצא בהם, אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד וכו', או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות, ועל כל דבר שאינו עומד פטור, אינו חייב עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד עכ"ל. וכתב הרב המגיד שמקור דין זה דבעינין שיכתוב על דבר שמתקיים הוא בתוספתא (שנח פ"ג הל' ו') ע"כ.

והמשנה ברורה (שם נה"ל ד"ה נמשקין) הביא לדברי הרמב"ם והתוספתא הנ"ל, וכתב דשם איתא לחלק בין סוגי עלי ירקות, דהיינו דעלי חזרת כרישין ובצלים וירקות אינם

מתקיימים והכותב עליהם פטור, אבל אם כותב על עלי זית חייב, עכתו"ד. ודברי המשנה ברורה בזה תמוהין, דהנה מבואר בהרב המגיד (הל' גיוסין פ"ד הל' ו') גבי כתיבת הגט, על מה שפסק שם הרמב"ם דרושם על העור תבנית כתב הרי זה כשר, כלומר דהגט כשר, והקשה הרב המגיד דהרמב"ם סותר משנתו להל' שבת (שם הל' ע"ו) דפסק דרושם בשבת על העור פטור, ותיירץ וז"ל ואולי משום דקיי"ל [לענין גט] דאפילו [כתבון] על העלה של זית כשר (גיטין י"ט ע"א), אף על פי שאינו מתקיים, מה שאין כן לענין שבת כנזכר שם וצ"ע עכ"ל. וכלומר דלענין שבת בעינין דוקא דבר המתקיים וכנ"ל מדברי הרמב"ם, וא"כ בעלה של זית שאינו מתקיים פטור, וכן ברושם על העור דנמי אינו מתקיים נמי פטור, אבל גבי גט לא בעינין דבר המתקיים שהרי עלה של זית כשר, וכמו כן ברושם על גבי עור נמי הוי גט. ושוב הביא הרב המגיד דבתוספתא משמע דגם בגט בעינין דבר של קיימא, וא"כ על כרחך צריך לומר דעלה של זית מיירי במקרע את האותיות בתוכה, וסיים דלא סמך רבינו על התוספתא כלומר להצריך גם בגט דבר של קיימא כיון שלא הוזכר בגמרא עכתו"ד. חזינן מדבריו דמפרש בדעת הרמב"ם דכתב על גבי עלה של זית מיקרי אינו של קיימא, ומבואר עוד בדעת הרמב"ם דכתיבת גט לא בעינין שיהא בדבר של קיימא.

והגמ' פשוט (סי' קכ"ה אות י"ט) ביאר לדברי הרב המגיד וז"ל ולענ"ד יראה וכו' דלענין שבת בעינין שיכתוב בדיו שהוא מתקיים על גבי קלף שהוא מתקיים, אבל במי משקיין על קלף או בדיו על גבי ירקות פטור, אבל לענין גיטין לענין דיו אליבא דכולי עלמא בעינין דבר המתקיים (עי' רמב"ם שם הל' א'), אבל לענין קלף יש מחלוקת בין הפוסקים וכו', והרמב"ם הוא מכת הסוברים דלא בעינין על

גבי דבר המתקיים, אף על גו מ"מ הכתב ע נבלע יפה בגו מתקיים וכו' (אות ט') שהענין זית חשיב דו בדברי הפוסק דלענין גיטין של קיימא, ז (גיטין כ"א ע"ב) ד"ה על העלה) דהוי ספק מגו

וע"ל כל פניו המגיד ו פטור לדעת ה ומשום דלא קיימא וכנ"ל, דברי הרב המגיד בדעת הרמב"ם גט לדיני כתי אותיות בדברי

מוחק חותם וע"ל פי דברי עלי זית כקנה סופרים הכתיבה דמת העלה, דסוף ס מינה לענין ח חתום על קל וכדומה) דאין כמו על גבי ו דקליפת הפרי

טל מלאכות - חלק ב
כ"ה"ל נ' ת"י קאמן רש"תון ט"ל"א

כתיבה על אוכלין

→ **עוד** כתב המשנה ברורה (נה"ל סס) על פי דבריו הנ"ל דלפי זה הכותב על גבי אוכלין חייב, דחשיב דבר המתקיים לכולי עלמא, כדאיחא בגיטין (י"ט ע"א) פלוגתא רבנן ור' יוסי הגלילי בכתב גט על אוכל אם כשר, דרבנן מכשרי, ור' יוסי הגלילי פוסלו, ומבואר בגמרא (כ"א ע"ג) טעמא דר' יוסי הגלילי משום דאימעית לה מקרא דכתיב (דברים כ"ד ג') וכתב לה ספר וגו', ואוכל לא חשיבי ספר ע"ש, אלמא דלכולי עלמא חשיבי אוכל דבר של קיימא, [ועי' גט פשוט (ס" קכ"ד אות י') דלדינא גט על האוכלין כשירה], וא"כ חייב עלה לענין שבת. וכן מפורש במרדכי (שנת ס' שס"ט) דשייך מחיקה באוכלין, וממילא שייך בהו כתיבא גם כן עכ"ד.

→ **אבר** מדברי הפמ"ג (סס א"א ס"ק ה') מבואר דס"ל דחשיבי דבר שאינו מתקיים דכתב שם לצדד להתיר אכילת העוגות שכתוב עלייהו אותיות במי פירות [עי' לקמן בדברינו (מלאכת מוסק אות י"ג) בזה], וכתב בא"ד ועוגה ומי פירות אין מתקיימין, עכת"ד. מבואר להדיא דס"ל דאוכל לא חשיבי דבר המתקיים, וכן כתב החיי אדם (כלל ל"ט סעיף ד'). ומה שציין המשנה ברורה לדברי המרדכי שם קאי לענין איסור אכילת עוגות שכתוב עלייהו אותיות, והובא בדברי רמ"א (סס סעיף ג') אין הכרח בדבריו דאיכא מחיקה מה"ת, דאפשר דלא מיתסר אלא מדרבנן, והמרדכי דן בדבריו אם יש איסור מדרבנן עכ"פ, ושפיר יש לומר דלא שייך ביה מחיקה מה"ת, ומשום דאוכל לא חשיבי דבר המתקיים.

→ **וממה** דפסקינן לענין גט דכתב על האוכלין → הגט כשר, לא מיבעיא לדברי הרב המגיד הנ"ל (אות י"ג) בדעת הרמב"ם דכגט לא בעינן שיכתוב על גבי דבר של קיימא, פשוט

גבי דבר המתקיים וכו', דכתב על גבי עלה של זית, אף על גב דעלה של זית הוא של קיימא, מ"מ הכתב שעליו אינו מתקיים, דהדיו אינו נבלע יפה בגוף העלה ונושר הדיו משם ואינו מתקיים וכו' ע"כ, ע"ש, ובדבריו בסי' קכ"ד (אות ט') שהעלה דדבר זה כלומר אם עלה של זית חשיב דבר המתקיים יש בזה מחלוקת בדברי הפוסקים, וכן במה שפסק הרמב"ם דלענין גיטין כשר אף בכותב על דבר שאינו של קיימא, ציין הגט פשוט לשיטת התוס' (גיטין כ"א ע"ג ד"ה על עלה) והר"ן (סס י"ט ע"א ד"ה על העלה) דחולקים על הרמב"ם, ומסיק דהוי ספק מגורשת בכותב גט על דבר שאינו מתקיים ע"ש.

← **ועל** כל פנים מבואר להדיא בדברי הרב המגיד והגט פשוט דלענין כותב בשבת פטור לדעת הרמב"ם בכותב על עלה של זית, ומשום דלא חשיבי עלה של זית דבר של קיימא וכנ"ל, והמשנה ברורה לא הזכיר כלל דברי הרב המגיד בזה. [ולפי שיטת הרב המגיד בדעת הרמב"ם מבואר דאין להביא ראיה מדיני גט לדיני כתיבה בשבת דיתחייב על כתיבת אותיות בדברים דכשירה לענין גט, ועי' מזה לקמן (אות י"ד)].

מוחק חותם הרגילה על קליפת פירות

← **ועל** פי דברי הגט פשוט נראה, דאם כותב על עלי זית בכלי כתיבה המתוקנים כהיום כקנה סופרים הנקרא "מארקער", חייב על הכתיבה דמתקיים אף שאינו מובלע בתוך העלה, דסוף סוף מתקיים הכתב על העלה, ודון מינה לענין חותם של פירמא הרגילה להיות חתום על קליפת פירות (כגון באראנטשעס וכדומה) דאין הדיו נבלע בתוך הקליפה, רק כמו על גבי עלי זית לא הוי מחיקה מה"ת, דקליפת הפרי אינו חשיבי מתקיים משום דאינו נבלע בתוכו.

ובל אם כותב יברי המשנה בהרב המגיד הגט, על מה העור תבנית כשר, והקשה זו להל' שבת בת על העור רקי"ל [לענין של זית כשר מתקיים, מה וצ"ע עכ"ל]. רבר המתקיים עלה של זית שם על העור ל גבי גט לא של זית כשר, הוי גט. ושוב זמע דגם בגט כרחך צריך : את האותיות על התוספתא ל קיימא כיון זוינן מדבריו גבי עלה של אר עוד בדעת יהא בדבר של

ביאר לדברי ד יראה וכו' שהוא מתקיים ל במי משקין ז פטור, אבל דכולי עלמא סס הל"א), אבל ופוסקים וכו', לא בעינן על

דלענין נטילת נשמה מקרי מתקן שמוציאו מידי אבר מן החי, אבל לענין איסור מפרק דהיינו הוצאת הדם, ודאי לא שייך בשוחט דהוה ליה מקלקל ומלאכה שאינה צריכה לגופא שאינה צריכה לדם, מה שאין כן בשחיטת קדשים ודאי צריך הוא לדם זריקה, וא"כ דלמא ב"ה מודה דלוקה (ואע"ג שהרמב"ם פוסק [פ"א מהלכות שבת ה"ז] דמלאכה שא"צ לגופא חייב מ"מ מצינו לאוקמי הך ברייתא דעולת נרבה כב"ה אליבא דר"ש)¹⁷¹ דלענין איסור מפרק לא שייך מתוך שלא הותרה כלל לצורך, דהא מפרק תולדה דדש היא והדישה גופא לא הותרה לצורך כדאיתא בירושלמי [פ"א הלכה י'].

כן לפי זה דהוצאה והבערה גריעי מאוכל נפש גמור, אם כן מאי מייחי בשמעתין מדב"ש, דלמא ב"ש גופא לא סברי דלא אמרינן מתוך אלא בהוצאה והבערה, אבל בשחיטה שהיא באוכל נפש ממש אפילו (הכי) ב"ש מודה, הא ליתא דב"ש ודאי לא שני ליה, דאם לא כן מתניתין דהשוחט עולת נרבה לוקה אמאן תרמייה, דכב"ה ודאי לא אחיא כיון דאפילו בהוצאה אית ליה מתוך כ"ש בשוחט דהוי בכלל אוכל נפש ממש, אלא על כרחך דכב"ש אחיא, ובעל כרחך לא שני ליה דבכל המלאכות לא אמרינן מתוך.

אלא דאכתי יש להקשות כיון דמוכח ממה שכתבנו דבמלאכות השייכים באוכל נפש הרמב"ם סובר דאמרינן מתוך, אם כן למה כתב [פ"א מהלכות יו"ט הי"ד] דבונה ביו"ט חייב מלקות¹⁶⁹, ואמאי, הא שייך בנין באוכל נפש במגבן, וכמו שכתב הרמב"ם להדיא בהלכות שבת [פ"י הי"ג] דמגבן חייב משום בונה, וא"כ לימא מתוך שהותר בנין לצורך. וגם קושיא זו הקשה הב"ח והניחה בצ"ע, ואע"ג דקיימא לן דאסור לגבן ביו"ט וכ"כ הרמב"ם [פ"ג מהלכות יו"ט הי"ב], היינו מדרבנן כיון דאפשר מאתמול, כמו שאסור כל המלאכות אפילו באוכל נפש גמור היכא דאפשר מאתמול, אבל מדאורייתא שרי¹⁷⁰ ואם כן לימא מתוך. ובתחלת העיון היה נ"ל דדעת הרמב"ם דבכהאי גוונא לא שייך לומר מתוך, אלא דוקא אותה מלאכה גופא דשייך באוכל נפש מותר לו לעשות אותה מלאכה גופא אף שלא לצורך, כגון שחיטה ואפייה וכדומה שמותר לשחוט ולאפות אף. שלא לצורך, מה שאין כן בבונה בנין שאינו מין אוכל נפש לא שייך מתוך. וסוגיא דכתובות [ז, א] יש ליישב דביאה באוכל נפש דמי:

- **ד**מיהו בהא מצינו למימר דהא דממעטינן בירושלמי מלאכת אוכל נפש קודם לישא, היינו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא כשיטת רוב הפוסקים, ולהפוסקים נמי דהוי מדאורייתא, יש לומר דאינהו סברי דהא דחולב חייב משום מפרק היינו משום תולדה דדש, ואם כן מצינו דישא שהותרה ביו"ט, דהא לכו"ע מותר לחלוב ביו"ט דלא שייך כה"ג מיעוטא דקודם טחינה אבל מ"מ קשיא דלפי הסברא שכתבנו דלא שייך מתוך אלא במין אוכל נפש עצמו באותו דבר שהותר לצורך, וא"כ לעולם אימא לך דשחיטת קדשים אסורה ביו"ט משום מפרק, כיון שאין זו המלאכה במין אוכל נפש, דהא לא מצינו שהותר בשום ענין דישת הדם, וגם בזה יש לדחוק דכה"ג כיון דדם מיקרי מין אוכל נפש דמשקה הוא אלא איסורא הוא דרביע עלה, א"כ שייך שפיר לומר כה"ג מתוך, כיון דמצינו שהותרה הדישה באוכל נפש כדכתיבנא, אלא דכל זה דוחק. לכך נראה דלעולם אמרינן מתוך אפילו היכא שלא הותרה באותו ענין עצמו, ואפ"ה לא תקשי ממה שכתב הרמב"ם דבונה ביו"ט חייב, ולא אמרינן דפטור משום מתוך שהותר במגבן. דנראה לענ"ד דהא דאמרינן מגבן חייב משום בונה, היינו דוקא במגבן לאוצר לייבש להצניע לימים רביים¹⁷², דבכהאי גוונא מכון לעשותן כמו בנין למען יעמדו ימים רביים, מה שאין כן עשיית גבינות שהותר ביו"ט על כרחך היינו לאכול לאלתר, וא"כ בכהאי גוונא לא שייך ביה בנין כלל, ולא גרע מבונה על מנת לסתור דפטור, וא"כ לפי זה לא מצינו שהותר בנין לצורך. ולדעתי ברור הוא לחלק

אבל קשיא ליה מסוגיא דשמעתין לפי שיטת הרמב"ם ז"ל שכתב בהלכות שבת [פ"ח ה"ז] דחובל שייך משום מפרק, וא"כ לפי זה שייך בשחיטה שני מיני איסורין אחד משום נטילת נשמה ואחד משום מפרק, והא דלא מחייבין שוחט משום מפרק, כדמוכח בחולין [מ, א] דאמרינן השוחט חטאת בחוץ בשבת לע"א חייב שלשה חטאות ולא קתני ארבע, היינו משום דחובל גופא לא מחייב משום מפרק אלא כשצריך לדם ליתן לכלבו, דאם לא כן הוה מקלקל. וא"כ בשוחט נהי

תצ"ח]. 169. עיין תוס' שבת [צה, א ד"ה והרצה] דהקשו כן, דנימא מתוך שהותר בנין במגבן הותר נמי שלא לצורך לבנות ביתו, ותיצו דאסור מדרבנן דהוה עובדא דחול כי היכי דאסורין טחינה והזקדה ביו"ט עכ"ל. ודלא כהרמב"ם דכתב דלוקה. 170. תוס' במגילה [ז, ב ד"ה כאן] הביאו הברייתא בשבת [שם] דכתבו דמגבן לוקה ביו"ט, ומשמע שם שס"ל כפשוטו שאסור מן התורה. אמנם בתוס' בשבת [שם] כתבו דהוה דרבנן, וכן פירש הר"ן לקמן בריש אין צדין, דהברייתא לא קאי אמגבן וכדברי רבינו. 171. במנחת חינוך [מוסף השכת מלאכת דש אות ו] הקשה, דהרמב"ם עצמו [פ"ד מהלכות שגגות ה"א] כתב דחייב שלש חטאות, ולשיטתו דפסק כריי אמאי לא חייב ארבע, הוביא קושית הפמ"ג בפתיהה כוללת [הלכות שבת ד"ה וראיתו] דהקשה הוא בשוחט לעבודה זרה, לדעתו של שוחט הוא צריך לדם, וא"כ יתחייב ארבע חטאות, ותיריך המנחת חינוך דאפשר דהרמב"ם מילתא פסיקא נקט דחייב ג' עב"פ, ואפילו בשחיטה יבשתא דלא יצא דם, או שיצא פחות מגזירת דע"פ ג' חייב, ואה"ג אם יצא דם כשיעור גזירת חייב ארבע. 172. הרשב"א בעבודת הקודש ריש בית מועד, כלל את מגבן בתוך המלאכות האסורות מן התורה, כיון שנעשות לימים רבים. ולפי דברי רבינו אפשר דאף הרשב"א מודה היכא דעושה לאכול כאותו היום שמותו, אמנם מדבריו נראה דבכל גוונא אסור כיון שדרך אותה מלאכה לימים רבים בכל גוונא אסור, אלא דלפי"ז לא קשיא כלל קושית רבינו.

פני יהושע התוס' ז"ל ה"ט
 חכון גמאורי

ספר

שאלות ותשובות

ערזוגת הבשם

חלק אורח חיים

וזהם שורת וחידושי הלכות מענינים הנוגעים
 לשלחן ערוך אורח חיים אשר השאר אחריו
 ברכה הרב הגאון הצדיק המפורסם בכר קצוי
 ארץ בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישותו מרן
 משה בן הרב הגדול הצדיק החריף עצום
 המפורסם בשם טוב מו"ה עמרם זצ"ל ר"ה
 גרינוואלד מה"ה משארנא שה"י אב"ד ור"מ בכה"ה
 הומנא, ובכה"ה מרינווארדיין ואח"כ בכה"ה
 חו"ס מ יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון.

ועתה יוצא לאור בס"ד מחדש עם הגהות והערות מכן המחבר
 הגה"צ מוה"ר לוי יצחק גרינוואלד זצ"ל
 אבדק"ק צעהלים יצ"ו

על ידי נכד המחבר
 פנחס אלימלך גרינוואלד
 בלא"א הגה"צ מוה"ר יקותיאל יהודה זצ"ל אבדק"ק יארע

תורה אינם מקבלין עומאה, אבל למיד צעיק חסור צדיה
 אייל לפרש בן קרח כדפירש"י צחונט דאיכ קטיי ככיל,
 ולפי"ז יחא שפיר דהסיק אזל אליצא דהכי חנאי דסיל ציק
 חסור צדיה, ולדידהו אכתי קטיי וחי ויגד משה ועכליל
 דקאי חולות הגבלה ואיש ש"טע דסוגיי ולפי"ז למאי דקיייל
 צעיק מותר צדיה כדאי"ת צסיק פ"ג דצרכות ואמרינן ההם
 כהוג עלמא כריי ציא צדיה דדברי תורה אין מקבלין עומאה
 טוב י"ל כפירש"י צחונט דהאי ויגד קאי חמה שאמרו ר'טונו
 לרעות חת מלכנו ועיי' חיל הש"י"ת איכ שחוקין לדבר
 עמם לך אל העם וקדשתם ואיכ טוב איכא למימר דלעולם
 צ"י חקצע ירחא וציוס אי לא חמר להו ולא מידי משום
 חולטי דאורהו וגי צצנה חמר להו ואחסם תהיו לי וגי
 צצנה חמר להו מלוח פרישה והדר מלוח הגבלה, וכיון שכן
 אי"ש דאפילו למי"ד צו צסיון כיחנה תורה נמי י"ל דדי'
 ענד פרישה ואיש מנהגנו צסי"ד והגם דלפירש"י עה"ת איחא
 גם לפי הכיל דויגד קאי חמה שאמרו ר'טונו לרעות כו'
 דקאי ציוס הרציעי י"ל דיש"י קחמר הכי למי"ד צהי ענד
 פרישה אזל למי"ד צדי ענד פרישה אין הכרח וי"ל ככיל
 ומחיי"ט צסיר מנהגנו צסי"ד :

ב עוד נ"ר

צסי"ק שם צצנה דף פ"ז דחכ"י ויגד
 משה כו' מה חיל הקציה למשה ומה השי"י משה לפני הגבורה
 כו' מלוח הגבלה דצרי ר' יוקי רצי אומר צחחלה פירש
 עושה דכתיב ויטב דצרים שמשצבין דעמו של אדם ולצקוף
 פ"י מהן שכרה דכתיב ויגד דצרים שמשוכין דעמו של אדם
 כאגדה עיי"ש וצפירש"י מלאל הא דיש הכרח מן הכחוש
 דמלוח הגבלה כאמרה מקודם היינו אליצא דריי אזל לרצי
 דמוקים לה להאי קרח להכיל איכ הכחושים כקדרן וכממענן
 וקיי"ל הלכה כרצי מנצרו איכ נאמרה מלוח פרישה קודם
 להגבלה כקדר שמוענות הכחוש וטוב י"ל שפיר דצ"י צצנה
 חקצע ירחא ומי"ד צדי ענד פרישה ומחיי"ט מנהגנו שפיר
 חת כיל ככון מואר צסי"ד :

סימן ה"ע

7 שרובים לכבוד הרצני המופלג מויה אצרהה גראחל מי →

מה ששאל צעודאל דהוי צחי שלקח פרי ארמיה ועשה צו
 קצב כדי להעמיד צו כר להכרת כשמות ולוחו עלי'
 חכשי ציהכ"כ שהוא חילול ייט, ומעלתו דרעה שאין צו שום
 חסור לפי מה דאיחא צוגיא סיי תליה סיק ל"צ דצקמח
 א"א ופירות ליכא משום גומא, ידע מעי"כ דשפיר לחו האקטיים
 דצודאי יש צו חילול יו"ט ואין זה ענין לישע הרין צפיק
 דצילה דמיירי דבוטל קומח מתוך השק או פירות מתוך חול'ר
 דצחול כהי' איכא חיוצ משום תולדה דחורש חת ל"ש צאובלין
 וכ"כ צמחש"ק שם צסי' הכיל משאיכ צעושה גומא צפרי
 עלמו וכונחו לתקן בית קיבל לכר דלאו משום תולדה דחורש
 קומח"ציקן ל"י אלל משום תולדה דבוטה חת שייך גם צאובלין
 והר"ח דהמגן חיי"צ משום צונה ועיי"ן צהלכות צצנה ק"י שיי
 קעיק ר' המקצן דצילה ועושה מונו עיגול או סקצ חלכים
 והכ"ס החצל צהם עד שנתקבלו גוף אחד הי' תולדות מעמד
 ומצאר שם צוגיא סיק י"ז דציקצ חלכים הי' חיי"צ משום
 צונה כמו מגנן אי לאו דלא מוקרי צונה אלל כשמהכיון
 לייפותו ולהשוותו עיי"ש ואיכ הדצ פשוט דצכה"ג שפיר חיי"צ
 משום צונה ח"צ : L

כחצו דהא רחמנא קרי' מעשה דשומרתם ועשיהם, וכי"צ
 כמה מקראות דכתיב צהו עשי' וקאי חכל מלוח האמרות
 צמרה [ועיי"ן צצ"י סיי תקי"ל מיי"ש צסם הר"ש"ש דלא מהכי
 חנאי צכונה עיי"ש, ועיי' מיי"ש צזה צמלוח סופר]. ואפשר לומר
 דדאי חנאי צעלמא לא מהכי אזל כיון דאמריי מלוח לריכות
 כונה ורחמנא קפיד דצלא מתכוין לא חסיצ מלוח כלל, איכ
 היכא דמחנה חנאי צכונה עלמיה לא שייך לומר דלא חתי
 דיצור ומצטל מעשה כיון דאי לא מתכוין לא חסיצ מעשה
 כלל ולא צעיקן דומיא דחנאי צבי גר וצני ראוזן ח"כ צסי"ד :

סימן ס"ט

לתרץ קושי' דמג"א איך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו.

א במג"א

סי' תלי"ד הקשה הליך חכו אומרים
 צצצועות זמן מתן תורתנו הלא קיימיל צצצצ צצצצ צצצצ
 כריי דאמר צו צסיון כיחנה תורה דהא קיימיל צצצצ צצצצ צצצצ
 קלי"ו דצעי" שם עונוה ולדידן צצצועות לעולם צו סיון, ועיי'
 צה"י שם שכתב דמייקרו לקיי"ו שלא חלה הכחוש חג הצצועות
 ציוס מתן תורה אלל ציוס י' לעומה, אלל שצמון חת דצקאיין
 צקציעי דירחא ולעולם יסון מלל וחיי"ר חקר מלל דהשלמה
 חמסי"ס יום חס צו צסיון ע"כ חכו אומרים זמן מתן תורתנו
 עכ"ד וחירו"ו חכו מוצן דאדרצח כש"כ דקוטי" המג"א קטיי
 עפי דדאי אי הוי חלי הכחוש חג הצצועות ציוס מתן
 תורה הוי אי"ש כיון דאמר רחמנא לעשות צצועות ציוס י'
 לכפירה וצצועות חל"י צמתן תורה מומילל הוי אומרינן שפיר
 זמן מתן תורתנו אזל כיון דלאו חת צהא חל"י איכ כתי
 דעצדיקן חג הצצועות מפני שהוא י' לכפירה אזל חכתי
 איך חפצר לומר זמן מתן תורתנו כיון דקיי"ל צו צסיון
 כיחנה תורה וקוטי"ת המג"א כר"י מולק, והשללעכ"ד צסי"ד
 ציוס קוטי" ז' עיי"ש מה דאיחא צצצנה דף פ"ז ח"י צו
 צסיון כיחנה תורה ריי"א צו צה חמר רצח דכרי"ע צרי"ח חת
 למדבר סי"י דכרי"ע צצצנה כיחנה תורה כי פליגי צקציע
 דירחא ריי' קצר צחד צצצנה חקצע ירחא וצחד צצצנה לא
 חמר להו ולא מידי משום חולטי דאורחא צחרי צצצנה חיל
 ואחסם תהיו לי מומלכת כהכ"ס צחחלה חמר להו מלוח הגבלה
 צארצע עביד פרישה, ורצנן קצרי צחרי צצצנה חקצע ירחא
 כו' צהי ענד פרישה, וכבר הקשה רש"י שם צמקומו דהא
 מלוח הגבלה כתיבא חמר וקדשתם היום ומחר שהיא מלוח
 פרישה, ותי' דמי"מ עכליל דמקודם לכן כאמרה דהא כתיב
 צהך עליה שעלה צקליטי להשי"צ להקציה דצרי העם, חנה
 חכ"י צח חליך צעצ צענן הענן וסיפח דקרח ויגד משה חת דצרי
 העם וכי מה דצרי העם יש כאן אלל מלוח הגבלה כאמרה
 לו צו ציוס ולקמן תיחא לה הכי ולערצ אמרה לישראל
 ולמחרתו ציוס ד' השמים ועלה והגיד שקיבלו עליהם מלוח
 הגבלה וכאמרה לו מלוח פרישה וקדשתם היום ומחר ע"כ
 ועדיין יש לתמוה דאי משום חת חכתי אין הכרח דהא
 מצואר צפירש"י עה"ת צפסוק הכיל ויגד משה חת דצרי
 העם חצונה על דצר זה שמועתי מהם שרולים לשמוע מוק'
 חכו דומה השמוע מפני שליח לשמוע מפני המלך ר'טונו
 לרעות חת מלכנו ואיכ חכתי י"ל צקדר הכחוש'ים דומה
 שמוקדם מוקדם ומה שמאחר מואחר, מיהא כיל דומה שפ"י
 רש"י צחונט הכיל חליא צפלוגחא דחנאי דהא צחר חכי
 כתיב ויחמר חל משה לך אל העם וקדשתם כו' ופירש"י
 איכ שחוקין לדבר עמם לך אל העם משמע דהא נמשך

(א) עיי' ארי"ח סי' תקי"ו ובש"ע תניא שם סעי' ב' שכי וז"ל שאין
 איסור עשיית גומא אלא משום בונה ואין בנין אלא בקרקע או במחומר
 לקרקע עכ"ל ועיי"ן צ"ל דהא רשיין בנין בגבינה הי"ש משום דהו"ל בנין

גמור כמ"ש בש"ע סי' שיי"ט ועיי"ש בש"ע התניא סעי' ב' וז"ל שכל
 המקצב חלב אל חלב ומדבק הכל עד שנעשה גוף א' הי' תולדות בונה
 פריש וחילוק זה בין בנין גמור או לאו מבואר בש"ע סי' שיי"ד ובראשונים.

בעזרת השם יתברך

אברהם יג"ל יעקב ובניו ינוחו בו

Gottlieb, Hayyim Mordecai Jacob

ספר

שאלות ותשובות יג"ל יעקב

על שלחן ערוך אורח חיים יורה דעה

אשר הכינו וגם חקרו הנשר הגדול הרב הגאון החסיד המקובל
צדיק ונקי חריף ובקי משנתו זך ונקי סיני ועוקר הרים מאיר
לארץ ולדדים המפורסם במדינות וערים
כקשית מוה"ר ר' חיים מרדכי יעקב גאטטליעב וצללהיה
אביד ורי"מ דקהל ספרדים במישקאלטץ יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון
ומלפנים בק"ק מיידאן, בארשא, אויבער ווישא, ריזאוויליא, והגליל יע"א
בעל מחבר ספר יג"ל יעקב על התורה ושורת על ד' חלקי שו"ע

יוצא לאור ע"י נכדי המחבר היה הרה"ח המו"מ
מו"ה ר' מאיר צבי ומו"ה ר' אברהם ומו"ה ר' משה זאב שליט"א
בלא"א מו"ר הגה"צ מוה"ר יהודה גאטטליעב שליט"א ממלא מקום אביו
המחבר הגה"ק זצ"ל ז"ע, וכעת בברוקלין ניו-יארק יצ"ו.

פציה"ק ירושלים תובכ"א
שנת תשכ"ד לפ"ק

נרפס מחדש ויצא לאור ע"י
נכדי המחבר זצוק"ל
פה ברוקלין נ. י.
שנת תשמ"ם לפ"ק

ויג"ל יעקב את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן

יג"ל יעקב ישמח ישראל

חתן אמת ליעקב חסד ל"אברהם י

21

ודבריו לאחדים עם מש"כ בפרשת תרומה דו"ק בלשונו שס. והא דמפרש רש"י הפי אליבא דר"י ולא באבא שאול, כבר אמר על זה בפי' משביל לדוד, הנדפס בחומש קאמחרנא ז"ל, אבל לק"מ שכן דרכו של רש"י ז"ל עפ"י רוב לפרש לפי פשטות לשון הפסוק הקרוב יותר לפשט אעפ"י שאינו אליבא דהלכתא, כי על צממוך הוא דרך דרש.

ובזה יוצן ג"כ לשון הרמב"ם הג"ל, שרמב"ם סובר מדברי יודא נשמע לאבא שאול, כמו לר' יודא חזין מגז"ש דהקפידה תורה שיהי' לכל מערכה שייכות וקרבות להבזיכין, ה"כ לאבא שאול, דהיו מונחין בנייהן, מחמת דעל צממוך משמע ג"כ הקפידה שהיינה סמוכות הבזיכין למערכה זו כמו לזו, ע"כ נריך להניח אחת בלד טפה הסמוך לזה, וא' בלד טפה הסמוך לזה, דא"א באופן אחר שיהי' סמוכים לשיהיה ממש, משא"כ לר"י לשיטתו דהיו מונחים על הלחם ממש, א"כ יותר נכון שיהיו מונחין שיהי' על זה ושניהן על זה, וכל זה ברור כשמש.

ידידו דו"ש"ח

ה"ק חיים מרדכי יעקב ג"ל אב"ד דקק"ס

סימן מ"ט

להרב הגדול כו"ר ישראל חיים סאמעט נ"י מקליינוורדיין ז"ל.

76 אחרי דרך מצוא השלום, ע"ד אשר התפלא בדברי מורי ז"ל, בשו"ת ערוגת הכנסת או"ח (ק"ט) שכתב, שצטושה נקב צפרי אדמה שקורין ערדעפיל, ועשאו כמין כלי לתחוב בו הכר בוי"ט, דחייב משום חולדה בונה, ורחייתו ממגנן דחייב משום בונה, וכן (מס' ש"מ מד' מג"א שם ס"ק י"ז) דצמחכוון ליפוחו ולהשוותו גבי חאנים, חייב משום בונה ע"כ, וחמה מעכ"ה דלא דמי כלל דהתם מקבץ חלקים נפרדים כמו צמגנן או צמקנן חאנים הרבה, אבל עושה נקב רק צפרי אחת, מה בונה שייך בזה, והרא"י דמותר לנקוב המזה של אפיקומן בוי"ט לתלוחו כמבואר (בס' ח"ק מג"א סק"ו), וגם הביא מד' ש"ס בזה (ל"ג ע"ג) וש"ט ופוסקים (בס' ש"כ ס"ד) דבאובלי צהמה אין צהם משום חקון כלי וכן הביא החי"א (כלל ל"ו ס"ג) ובה"י יו"ט (כלל כ"ב) ומד' המנחה חינוך צמלכת מחתך, שכי צפשיעות דצמאכל צהמה [ומכש"כ מאכל אדם] אין צהם לא משום חקון כלי, ולא משום בונה, ולא מכה בפטיש ומחתך ע"כ חורף דברי מע"כ.

והנה ק"ח ערובו דברים אני רואה בדברי מעכ"ה, שפחה בזהבנה חדא דמתחזיא כחרתי, תהלה דבריו הוא לחלק בין מקבץ כמה חלקים, לבין העושה נקב בכלי א', שזהו אללו החילוק בין הא' (דמג"א סימן ש"מ ס"ק י"ז) צמקנן חאנים להשוותם וליפוחם, ובין נקב רק פרי אחת כמו באפיקומן, וסוף דבריו רואה לומר, דבאובלין לא שייך כלל בונה ולא חקון כלי, כמו שהביא מהמנחה חינוך, ושם

אין מחלק כלל, אם הוא מאכל א' או לאו, ותמכני דלפי הצנתו, א"כ מה יענה המנחה חינוך והתניא וחיי"א, להך דמגנן ולהך דחאנים, והנה על התניא לשיטתו ל"ק כ"ב, דכוא ז"ל צלחה השמע דין זה צש"ע שלו, (סימן ש"מ) ולא הביא כלל חייב בונה דחאנים רק משום מעמר, אבל הא דמגנן חייב משום בונה, הביא גם הוא ז"ל (בסימן ש"ט ס"ז).

אמנם לקושטא דמלתא דברי מורי ז"ל נכונים, דהמעין צדבריו יראה, דאין כוונתו כלל לדמות נידון דידה להא דנוקב בחאנים או מגנן, ולא הביא זאת רק לרא"י, דגם באובלין שייך מלכת בונה, וכיון שעכ"פ מוכח משני ראיות הללו, דגם באובלין שייך מלכת בונה, א"כ פשיטא דגם כשעושה ממנו כלי, חייב משום בונה, כמבואר בש"ס ר"פ הבונה ד"ה ומקשו הכא, וצריש פרק כל הכלים ד"ה ח"ר יעו"ש, וכן בחומ' ד"ה ואמאי ור"א"ש צעירובין (ליד ע"ג) ובצ"י (רס"י ש"ד) דגם בכלי אחד כשעשאו מחדש, אעפ"י שאינו מקבץ שני דברים נפרדים, חייב משום בונה יעו"ש להדיא כן, ועיין ש"ס שנת (דף י"א ע"ב), אלא מעתה הדיוט שחקק קב צצקעת צצבת, ה"נ דלא מחייב לר"מ, פ"י צחמיכה, הן אחת רש"י ועוד כ"פ, דצעשיית כלי לאו משום בונה חייב, רק משום מכה בפטיש, אבל ש"י פוסקים דלעיל שהבאתי מבואר כמו ש"כ, ועיין צמח"ה השקל רס"י ש"ד ס"ח א' ועיין ריעב"א עירובין (דף ל"ה ע"א) כ"י גם כן, דבאובלין אין חייב משום בונה, אבל מבואר שם, וביתר ביאור בשו"ת עטרת חכמים או"ח (ס' ו') האריך מאד בזה, ומסקנתו דלשי' הריעב"א גם צמגנן אינו חייב משום בונה, וא"כ להלכה לפי מה דקוי"ל (בס' ש"ט ס"ז) לשיטת רמב"ם, דמגנן חייב משום בונה, וכן לפי שיטת מג"א (דס' ש"מ ס"ק י"ז) צמחכוון להשוותם ולהחליקם, חייב גם בחאנים משום בונה, וכן פסק צחיי"א גופי', צמדק פירות ומכוון לעשותן תמונה, דחייב משום בונה, וכן פסק בקי"ור ש"ע (בכלל פ' סכ"ה) באותן החותכין הצללים צש"ק, ומקבלין ומשווין אותן יפה, שיש בזה משום בונה, אם כן פשיטא לפי"י, דה"ה צטושה כלי מאובלין, כמו נידון של הערוב"ב, דחייב ג"כ משום בונה, ובדברים ק"ו, דהתם מה שמחכוון להחליקם וליפוחם, הוא רק לצורך העלאה על השלתן לאכלם, ואינו מגלה דעה בזה כלל לצטלם מחורה אובלי, וא"כ מכש"כ כשעושה ממנו חמונה כלי, שא"א לצורך אכילה, רק להשחמש בו להעמיד בו הכר וכיו"ב, כמו שדרך לעשות הכלים, כש"כ דחייב משום בונה לשי' הפוסקים דחקון כלי הוא משום בונה כ"ל, [ואין זה ענין כלל להא דמנקבין האפיקומן, שאינו עושהו בזה שום חמונה כלי, וגם נשאר אובל גמור כמו שה"י, ומה שהולך החניא לומר שם דל"ש חיקון כלי רק צעלים ואצנים כוונתו בזה דצעלים ואצנים משכח"ל לפעמים דצוקב לחוד נעשה כלי, כמו מגופת חביות דסוף שבת, וצילה (ל"ג ע"ג) הג"ל וק"ל] ואש"ג דהוי רק צנין לשעה, כיון שאינו דבר המתקיים כ"ב, מי"מ שייך בונה, וצש"י"א חת"ם או"ח (ע"ג) הביא מירושלמי (פ"ו דשנת שם סוף ה"ב) לענין "רענען שירס" דהוי צנין לשעה, ודעתו שם לומר דצכה"ג א"ח משום בונה, ולכאורה מוכח כן גם מפני' שנת (ל"ה) גבי מגנן, דהיינו דוקא לימים רבים, אבל כבר השיגו האחרונים עליו, דמתום ורמב"ם (פ"ו משנת הל"ה והל"ו) מוכח דכלל גזונא חייב,

וכן בחוספת ז' לאו"ח (סימן ז' (מ"ז) ורש"י ז' גילה חייב משום מופת כן ממלא שכתו מקרא מ' ונסעו, וא"כ כ' צמסקן, וכן מוזי מצטל כלי מה"י דדומה לבונה מצמ"ק, וש"כ מ

והא דאובלי צ' (דבילה דהתם אינו עוש ומחליקו צמכין דא"ח חטאת, שכתב צו"ל וא צהמה, ולכן לא ולשונו תמוה דו צהמה יש בו צ' הכי"ת, מי"מ ס' משמע דרק צ'

ועכ"פ נראה צ' רק לרגל התצן או הקים כלי גמור או צ' צהמה ועומד לו להקרא כלי צהו צו מעשה גמור כזה לצורך הענ (ל"ב ע"א) אין גם באובלין חל צמשה צד"ה או מעשה חורה כ הל"ה) ובמרה"ג מחורה אובלי, ו לפי"ז דצכה"ג צ מה"ת או"ח (דפשי"י, והלבוש" תלוי מידי א' ו לעמיד המעיין א"ל, ימלא, דהו הכל מטעם משו השוא

עוד יש לי להמ (סימן ז' צשוחט דחייב מ לוצע כרצ דהלכ דאין לצינה צ' ע"א) דשוחט צ' אובלין, ולכן חייב

באכילה ליומא, הוי אוכלא ואין לביעה באוכלין, עכ"ל
הנחמדים והאמרים שם בקיור גדול ברמזא בעלמא יו"ש.
ומעתה כמו כן יש לומר ב"ד, כיון דעושה את הפרי לכלי,
להעמיד בו נר של יו"ט, או שאר נר מנחה, אי"כ הוקפא
למזונו עכ"ל כ"ז שידלק הנר, וגם אח"כ יהי בלעז מחלב
וייהי אסור לאכילה אדם, ואחמול היתה קיימא לאכילה
אדם והוי מוקפא, אי"כ הו לא מקרי אוכלא לענין זה,
ושפיר חייב משום תיקון בלי, ואפי' ח"ל דלא יהי מוקפא
כיון דראוי לאכילה בהמה, מ"מ עכ"ל כל זמן מזונו, דהיינו
כל זמן שידלק הנר, יהי מוקפא למזונו, ואי"כ עכ"ל בשעה
זו יהי בטל מחמת אוכלא, ופירט מאחר שדעתו להניחו
כן, ולא לתנו עוד לבהמה כנהוג, ואי"כ שפיר חייב משום
חקון כלי דהיינו בונה, משא"כ בקוטם לחזן בו, דככל רגע
יוכל לחזור בו ולהניחו לבהמה, אמנם זהו לפלוגא ולחודו
בעלמא, אבל העיקר כמו שכתבתי לעיל בחילוק הראשון.

ב) מה שעמד על די רש"י חטת (י' ע"א) ד"כ מודים,
שפי' מאן יחידים חסידים, ולקמן (דף יו"ד) איתא
מאן יחידים רבנן ע"כ.

הנה המעיין בלשון רש"י ימלא שכן הוי גירסתו לקמן
בש"ס, ולדעתי יש ראי' לגירסא זו מד' ש"ס (דף
ח' ע"א) דאם ראי' דור שהשמים משתכין עלי' כנחש
מלהוריד על ומטר כו', ילך אלל מי שידוע ללחוש, ואם לאש
ולא נענה כו', ילך אלל חסיד' שבדור כו', הרי דלא אמר
ילך אלל ח"ה שבדור, או אלל רבנן לבקש על המטר, מכלל
דבר זה תליא בחסידים, כנלענ"ד נכון.

ג) מה שנתקשה בלשון פני' גיטין (כ' ע"ב) סוד"ה רמב"ח
ש"י דלא כתיב ותן בידה כו'.

לענ"ד פשוט דכוונת פני', הוא לדי' הש"ס דלקמן, ר"פ
הזורק (ע"ז ע"א) ותן מ"מ, ופירש"י שם מדלא
כתיב ובידה יתנה, מכלל דביד"ה לא קאי אונחין יו"ש,
והפני' הוי מבאר זה אח"כ, רק שנחסרו שם סיוס דבריו,
כנרשם שם בדפוס, חבל על דאברין, ומורה ע"ז מש"כ וכמו
שאפרש לקמן כנלענ"ד. וגם י"ל שהוא ע"ס וז"ל בפני',
וביד"ה יתנה, אך אל' להנה זו. ומחמת גודל ערדותי קלרתי
בחסובתי בכמה דברים. ובזה אחתם בנכרת שים שלום
וברכה, והש"ת יזכהו ללמוד תורה"ק מחוך הרחצת הדעת
ושמחה.

הדושה בלוג"ח

ה"ק חיים מרדכי יעקב ג"ל
אב"ד דק"ס

L

סימן נ

שנית להנ"ל

מש"ב מעכ"ת נ"י, שאין דרך לעשות בית נר בתפוחי אדמה.

הנה חשונה הערוכה"ב ז"ל ה"י, למארחאמריש", וכלל
מקומות שהייתי בשם, צעיתי ראיחו, אשר זה דרכן
של רוב אנשים העניים, וגם הבעה"ב כשאין מספיק להם

וכן בחוספת ירושלם השיג על החת"ס, וכן בנה מהרש"ס
לאו"ה (סימן ש"א כ"ד) והביא ממטה של טרסוים שנה
(מ"ז) ורש"י שם, ומירושלמי (פ"ב) המרכיב מטה של
גילה חייב משום בונה, אפי' רק לשעה יו"ש. ולענ"ד
מוכה כן ממלאכה המשכן, דעכ"ל ליום אי' הוי ג"כ בונה,
שהרי מקרא מלא ויש אשר יהי הענין על המשכן יום אי'
וגסעו, ואי"כ הוי הבנין רק על יום, ואי"כ מנינו דוגמתו
במשכן, וכן מוכח מתוס' שנה (מ"ד ע"ב ד"ה ואין) גבי
מבטל כלי מהיכנו, ורש"י בסוף פ' כה"כ, דהטעם משום
דומה לבונה אפי' דהוי רק עד הערב ועוד מוכח כן
מכ"מ, וש"כ מלאחי כן בשו"ת עט"ה (ס' ו') באורך, דגם
בנין לשעה הוי בונה יו"ש.

והוא האוכלי בהמה אין בהם משום תיקון בלי, בש"ס
(דבילה ל"ג) וש"ע (סימן שכ"ב ס"ד) היינו משום
דהתם אינו עושה כלי גמור, כמו שפירש"י שם שאינו ממחקו
ומחליקו בסכין וכיו"ב, דהרי מה"ט פטרו רבנן אפי' בקיום
דח"ה חטאת, ועיין מחלית השקל (בסימן שי"ד סק"ו)
שכתב בזה"ל ואין זה דרך העולם כו' לתקן כל הכלי מאוכלי
בהמה, ולכן לא אסורו חכמים משום חקון מנא עכ"ל,
ולשונו תמורה דהרי רמב"ם וכן ש"ע פסק, דכשאינו אוכל
בהמה יש בו חיוב חטאת וכר"א, הגם שכבר תמה עליו
הב"י, מ"מ סוף סוף פסק כן בש"ע, ולשון המחלית השקל
משמע דרק מדרבנן הוי לן לאסרו, ויש לדחוק וליישב.

ועכ"פ נראה דנ"ד לא דמי כלל להתם, שאינו כלי גמור
רק לרגע אחת כשחוזן בו שנינו, וגם אינו ניכר כלל על
התנן או הקיום אם נקטם לחלילה שניו שיהי' בו תורת
כלי גמור או קטימה בעלמא, ולכן בדבר הראוי למאכל
בהמה ועומד למאכל בהמה, לא נחשב מחמתו הראשונה,
להקרא כלי בחקון כל דהיא כהה, משא"כ בנ"ד, כשעושה
בו מעשה גמור הניכר שהוא כחממת כלי, שרגילין לעשות
כזה לזורך העמדת הנר ככה"ג, וכמאמר המשנה דבידה
(ל"ב ע"א) אין פוחתין את הנר מפני שהוא עושה כלי,
גם באוכלין הל עליו שם כלי, ועי' רש"י שנה (קמ"א ע"א)
במשנה בדי"ה או שהיה עליו כר דגלו דתתי דאקלי' לשכיבה
מעשה תורת כלי עליו עכ"ל, ובירושלמי (פ"ט דשביעית
הל"ה) ובמרה"פ שם, דאם נתן התנן ככר וישן עליו בטל
מחמת אוכל, ובהגהות מהרש"ס (סימן שכ"ב ג') המליא
לפ"ז דככה"ג בלמה אסור לקטמו בשבת, ובשו"ת לבוש"מ
מה"ת או"ה (סימן פ') רצה השואל לומר כן מסב"ח
דנפשי, והלבוש"מ דחה דבריו בסב"ח בעלמא, דהתם לא
תליא מידי אי' עומד למאכל בהמה, רק כרך וקשה יו"ש,
ולענ"ד המעיין בלשון רש"י בילה (ל"ג ע"ב) בסוף ד"ה
ח"ל, ימלא, דהא דמחלק ש"ס שם בין רבין לקשין, הוא
הכל מטעם משום דקשין אינן ראוין למאכל בהמה, וזה כד'
השואל ובסב"ח הגאון רש"ס הבי"ל.

עוד יש לי להמליא דבר חדש, לפי מה שכתב בשו"ת חכ"ן
(סימן ל"ב) בסופו, ליישב דעת הרמב"ם, דפסק
בשוחט דחייב משום נטיש' כשמואל, ולא מחייב נמי משום
איבט כרז דהלכתא כותחי' באיסורא משום דא"י בירושלמי
דאין לביעה באוכלין, רק רב לשיטתו דסבר בחולין (ו"ד
ע"א) דשוחט בשבת אסורא באכילה ליומא, לא מקרי עכשיו
אוכלין, ולכן חייב משום איבט, משא"כ נידון דקיימ"ל דמותר

זמכני דלפי
חיי"ה, להך
לי"ק כ"כ,
סימן ש"מ)
מענה, אבל
בסימן ש"ט

ס, דהמעין
נידון דידי'
ו רק לראי',
מוכה משני
אי"כ פשיטא
ובואר בש"ס
ביאור ברין
הכלים ד"ה
גירובין (ל"ד
עשאו מחשב,
משום בונה
ע"ב), אלא
דלא מחייב
פ, דבעשיית
בפטיש, אבל
יעיין במחלית
בין (דף ל"ה
בונה, אבל
ז או"ה (ס'
א גם במגנן
דקיי"ל (בס'
ס בונה, וכן
יון להשוותם
פסק בחיי"ה
דחייב משום
י"ה) באותן
תן יפה, שיש
ה צושה כלי
משום בונה,
ולפחות, הוא
גלה דעת בזה
: ממנו תמונת
עמיד בו הנר
ב משום בונה
ג"ל, [ואין זה
שהו בזה שם
: ומה שהזכיר
ואבנים כונתו
: ל לחוד נעשה
"ג ע"ב) הבי"ל
דבר המתקיים
(ע"ב) הביא
"רענן שיר"ס"
'ח משום בונה,
י מגנן, דהיינו
: עליו, דמתוס'
כל גוונא חייב,

בידיו לכבשם לגוף אחד לא הוי בונה כלל.

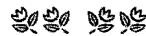
לתקן קליפת קישואין לבלי קיבול

העולה מהנ"ל דאף במאכל דמותר בהו קטימת קיסם לחצוץ בו שיניו, מכל מקום אסור לעשות ממנו כלי וליחדו לכך, דאז אין עליו שם אוכל איכא בונה ותיקון כלי, ואפשר דוקא כשרוך בני אדם כן, ואם כן הלכתא רבנא לשבתא דיש שמתקנין מקליפות קישואין כמו כלי קיבול, ובתוכה ממלאין את חתיכות קטנות של הקישואין במיני ציורים, דיש לרזן בו משום בונה אף דהקליפה ראוי למאכל בהמה כיון שמתקנו תיקון דמוכחא דהוא כלי אסור אף באוכל, וצריך עוד עיון. אבל במה שהחמיר בקיצור שו"ע (כלל פ' סעיף כ"ס) דאותן החותכים הבצלים עם ביצים בשב"ק ומקבצין ומשווין אותן חייב משום בונה, זה צ"ע כיון דעומד לאכילה תיכף לא

שייך כלל בונה במקבץ ומשוה אותם בהקצרה, ע"י דעת תורה (פי' שכ"ל סי"ט ד"ס ומותר) מה שפלפל לסתור חומרת קיצור ש"ע הנ"ל [וע"י בדברינו (מלאכת מממק אות ס', ומלאכת מעמר אות ס') שכתבנו עוד בזה].

מתקן אוכל כדי לתקן על ידה בלי אחר

סוג ג', הנה הר"ן (ני"ט ל"ג ע"ב ד"ס אוכלי נהמה) חידש לחלק דרוקא מלעשות אוכל כלי אין עלה שם כלי וכנ"ל מקטימת קיסם, אבל אם מתקן על ידי האוכל כלי שנתקלקל, כגון שיש נקב בחבית ומתקן לפת (מייערין בלע"ז) כדי שיתאים במכווין בתוך הנקב החבית לסתמו, חייב משום מכה בפטיש, ומובא דבריו בשו"ע (פי' ש"ד סעיף ה') בדברי רמ"א, ובמג"א (שם ס"ק ו'), וכן העלה החיי אדם (כלל ל"ז סי' ג'), ומובא במשנה ברורה (סי' שכ"ב ס"ק י"ב) לדינא.

המוציא מרשות לרשות

הוצאה והכנסה

במשנה (שנ"ט ע"ג ע"ב) מונה והולך ל"ט מלאכות והמלאכה אחרונה המוציא מרשות לרשות ע"כ. ובריש פרק הזורק (נ"ו ע"ב) אמרינן הוצאה גופא היכא כתיבא, א"ר יוחנן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה [וגו'] איש ואשה לא יעשו עוד מלאכה וגו', ויכלא העם מהביא], משה היכן הוה יתיב במחנה לויה, ומחנה לויה רשות הרבים הואי [שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו, רש"י].

וקאמר להו לישראל, לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דיכחו, לרשות הרבים וכו'. אשכחן הוצאה, הכנסה מנלן, סברא הוא מכדי מרשות לרשות הוא, מה לי אפוקי, ומה לי עיולי, מיהו הוצאה אב, והכנסה תולדה ע"כ. מבואר דהכנסה אינו אלא תולדה דהוצאה.

אבל הרמב"ם (פי"ב הל' ט') כתב וז"ל הוצאה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות הוא, ואע"פ שדבר זה עם כל גופי תורה מפי

משה מסיני נאמו ואשה אל יעשו מהביא, הא לכ אותה. וכן למי ברה"ד מתחלת כמוציא מרשות הוצאה מרשות הוצאת מרשות ל וס"ל דתרווייהו המנחת חינוך (ו בשו"ת רבי בצל כן על דברי

והחתם סופר ליישב בעזה"ש"ת על התוס' (שם, ד"ה י הסוגיא דריש פו מדבריהם, דהנה לה, ואין צריך ק מלאכת זורע ל דמיקרי מלאכה במשכן הוה מ הוצאה היכי כח וכדאמרינן (שם הקרשים מעגלו מרשות היחיד מלאכת הוצאה דהוי מלאכה גר (ב' ע"א ד"ה פסג היחיד לרשות היחיד לרשות ד בזה דהוי במז ילפותא דהכתונ לא הוי הכנסה וכדאמרינן (מ"ו מקרקע לעגלה הרבים לרשות